

Fejfájás: tünet és betegség

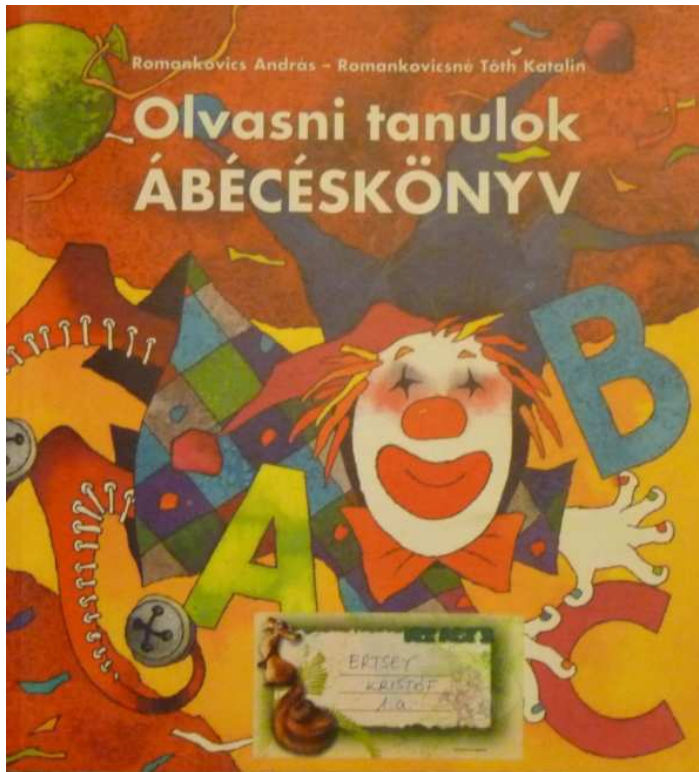
© Pet Serrano, The Migraine Art Collection

Ertsey Csaba
Semmelweis Egyetem ÁOK
Neurológiai Klinika

© Pet Serrano, The Migraine Art Collection

A fejfájás igen gyakori tapasztalat

Quarelin

(ejtsd: Kvarelin)

Q

Aquincum

(ejtsd: Akvinkum)

q

A **Quarelin** gyógyszer.

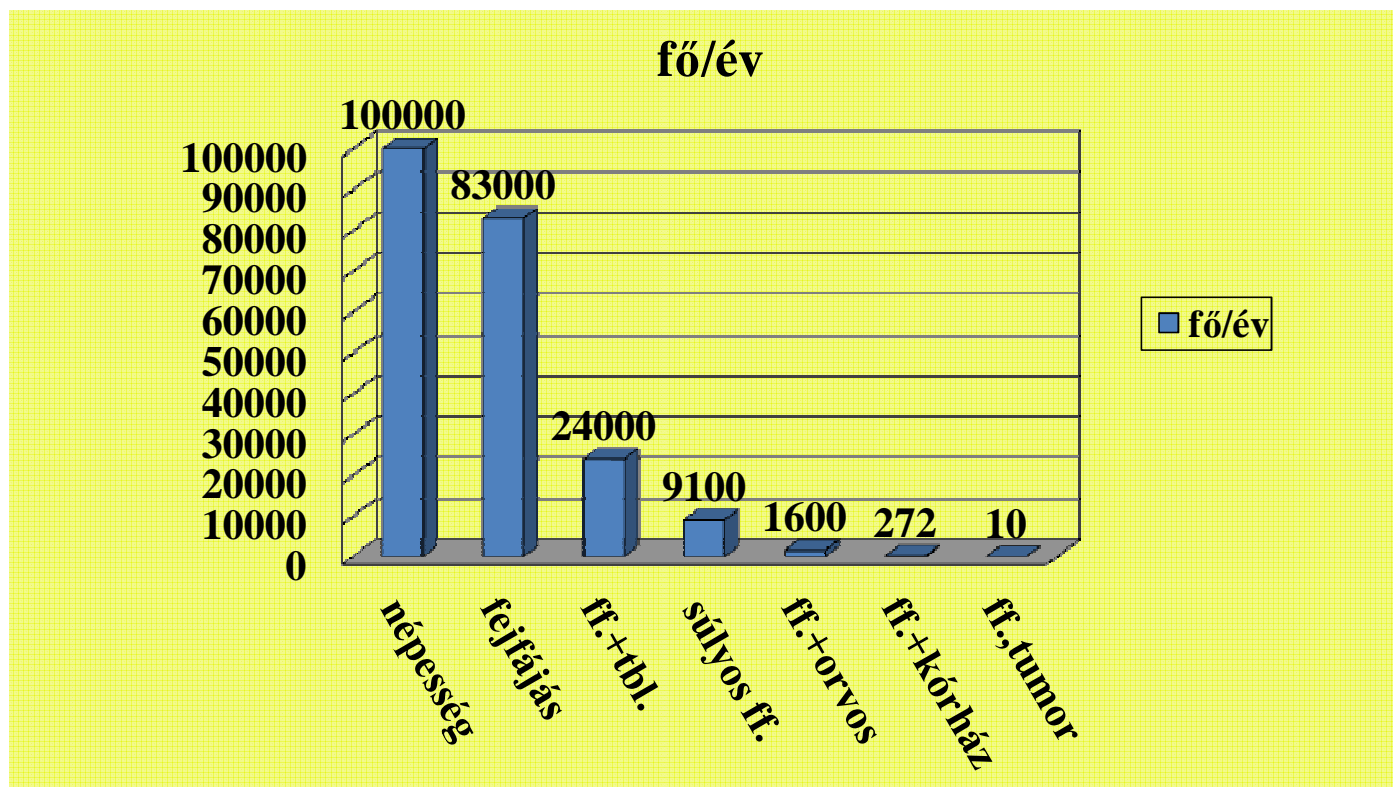
Aquincumot régen a rómaiak
Körülbelül kétezer évvel ezelőtt épült.
Ma ezen a helyen Óbuda található.
Az egykori városnak ma már csak
a romjai láthatók...

A fejfájás, mint panasz gyakorisága

A 10 leggyakoribb panasz

1. Köhögés
2. Fáradtság
3. Derék/hátfájás
4. Láz
5. Nehézlégzés
6. Generalizált hasi fájdalom
- 7. Fejfájás**
8. Vertigo
9. Mellkasi fájdalom
10. Oedema

Holland házi orvosok, 2007

Hopkins A, Ziegler DK. USA, 1988

Fejfájás: a fájdalom forrása

P A X CORPORIS.

Az-az:

Az emberi Test Nyava-
lyáinak Okairól, Fészkeiről, 's az-
oknak Orvoslásának módgyáról való

T R A C T A.

Mellyet mind élő Tudós Tanítóinak fájokból,
mind a Régieknek tudós Irásokból, 's mind pedig
maga fok Betegek körül való Tapaftaláfiból sum-
máron öëve-éedett, és fok ügye-fogyott Szegé-
nyeknek haénokra, mennyire lehetett, értelme-
sen 's világosan Magyar nyelven kiadott:

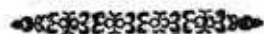
Ez harmadéori kiadáftal pedig fok helyeken, utól ne-
vezet kerint a' Nyóltzaaik egéki Könyvvel bővített

PÁPAI PARIZ FERENCZ;

M. D. Helvétiaiban azon Facultásban Hítes
Álffor; az Enyedé Collegiumban egyik Tanító.

1. Ján. III. 5. 18.

Tselekedettel és valósággal.

KOLOSVARATT,

Nyomt. M. TÓTFALUSI KIS MIKLÓS által.

1695. Eftendőben.

AZ ORVOSLÁS MESTERSÉGÉRŐL

ELSŐ KÖNYV

A főnek nyavalyáiról

ELSŐ RÉSZ

A főfájásról

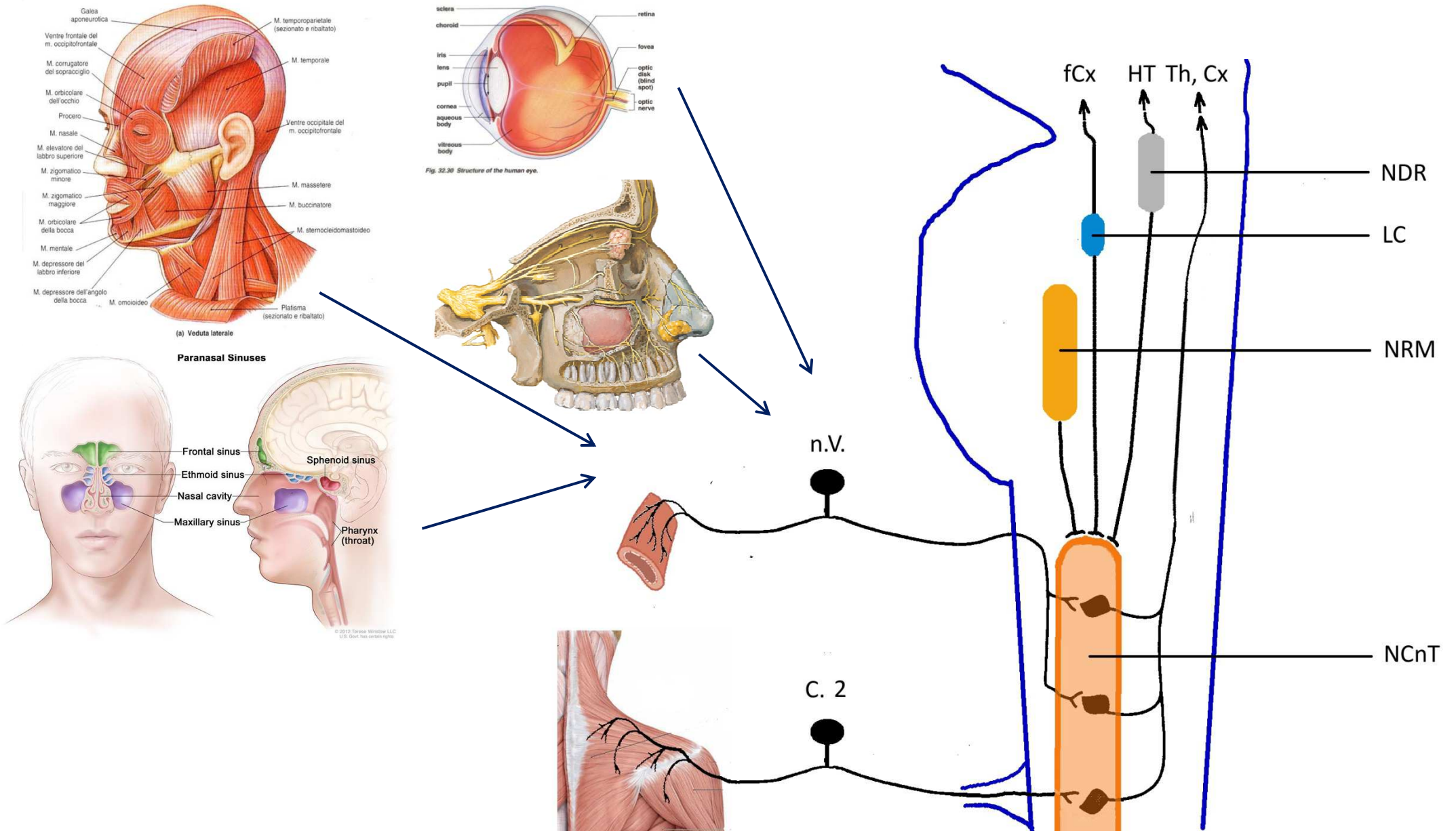
KÜLÖNBSEGEI: A főfájásnak egynéhány ne-
mei vannak, mert az vagy belső, vagy külső: vagy
egészen fogja el a fejet, vagy csak egy részét. És
ismét, vagy nyilaltatja a fejet; vagy nehéz miatta
a fő, mintha tereh fekünnék reá; vagy feszíti, vagy
ugyan felvér a fájdalom, és dobog, mint a *pulzus*.

FÉSZKEI: A belső és mély főfájásnak fészke
vayon az agyvelőt bétakaró hártában, melyet
agykérnek is hínek; (mert ugyanis az agyvelő maga,
minthogy érzékenység nélkül való, nem fáj soha)
ez ilyen fájdalom a szem gyökerére nyilallik.

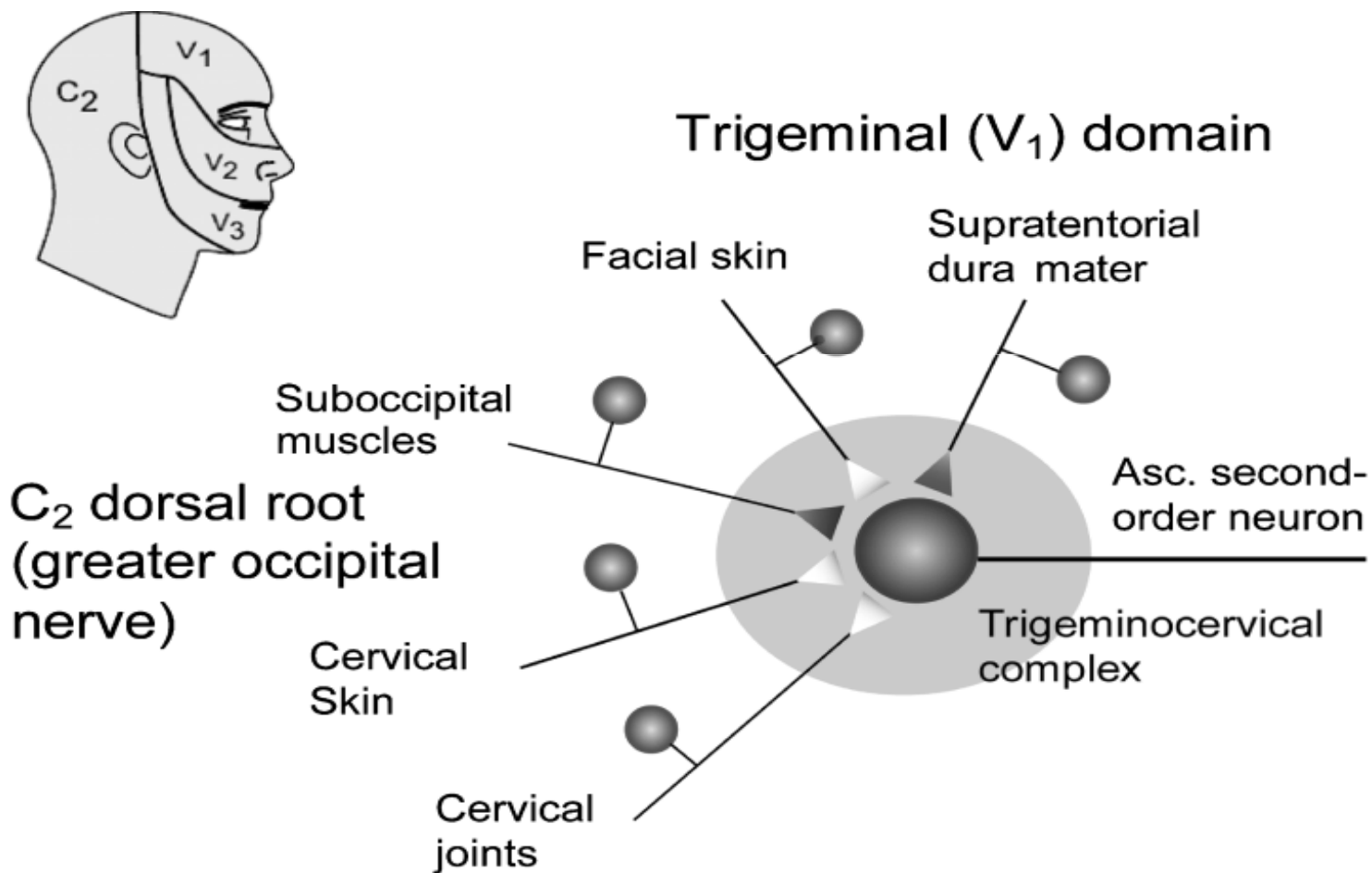
A külső főfájás embernek a feje bőrit járja, és ha
csak mozgatják is az haját, mindjárt inkább fáj;
sőt nem is tapogathatni.

OKAI: A főnek nyilalló fájdalma akkor esik,
mikor vagy a vérben való epesár; vagy pedig a
gyomorból felgőzölő párák az agykért érdeklík
és rágják. A terehnek érzése a főben attól vayon,
s akkor, mikor a *phlegmás* hideg nedvesség az agy-
velőt elárasztja. A feszítés leginkább vayon a meg-

Fájdalomérzékeny struktúrák és elsődleges érzőneuronok

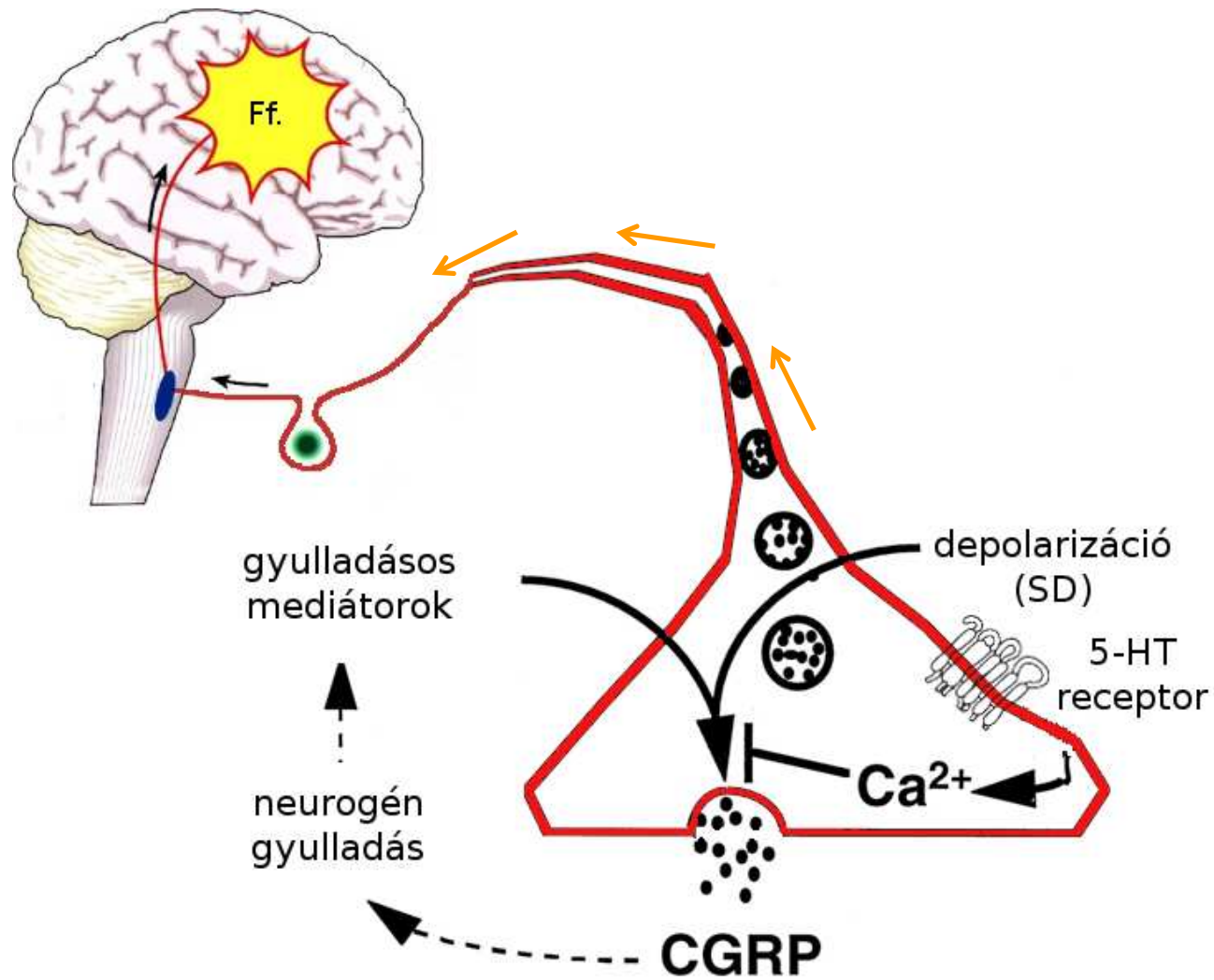

A trigemino-cervicalis másodlagos érzőneuron

konvergencia

Trigeminus aktiválódás -> steril gyulladás

Trigeminus-aktiválódás -> értágulat

Alapállapot

Trigeminus-ingerlés

Triptan (5-HT 1B/D)

A fejfájások nemzetközi felosztása

Önálló fejfájások

migrén (aurával v. anélkül)

tenziós ff.

trigemino-autonom ff.-k

egyéb primaer ff.-k

Neuralgiák és arcfájdalmak

neuralgiák

centralis arcfájdalmak

egyéb fej-, vagy arcfájdalom

Tüneti fejfájások

(okok szerint)

posttraumás

vascularis (fej-nyak regio)

nem-vascularis ic. kórkép

abusus v. megvonás

infectio

homeostasis zavara

koponya és nyak képletei

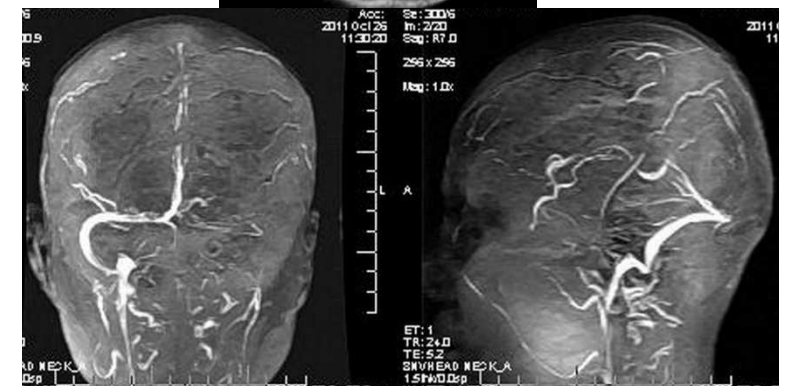
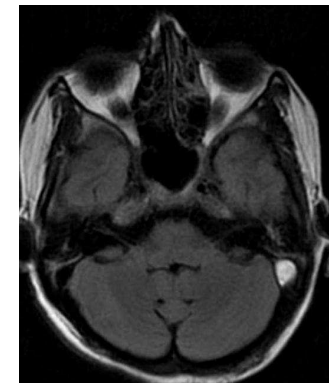
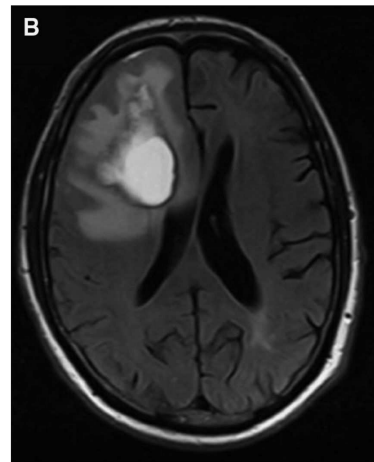
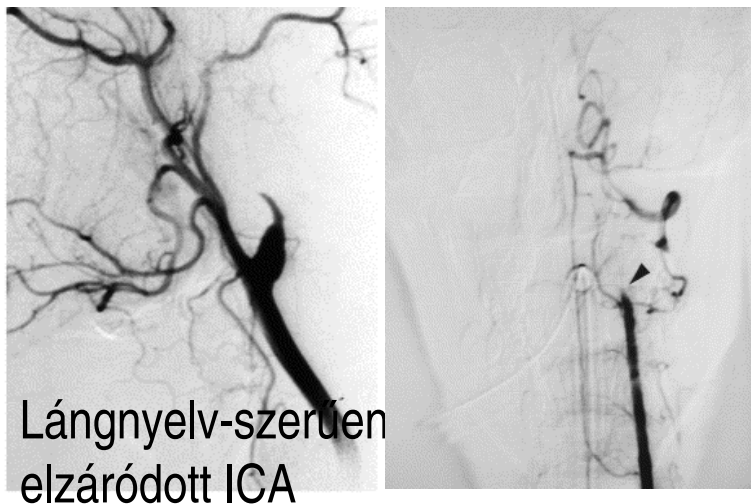
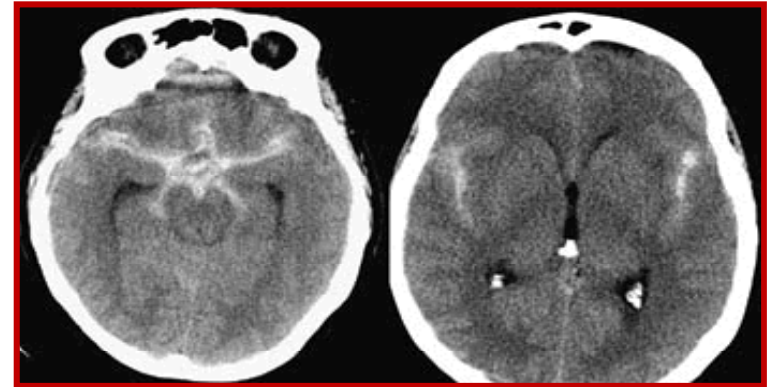
psychiatriai kórképek

....

Tüneti fejfájás: „vészjelek”

Hirtelen kezdődő, heves fejfájás

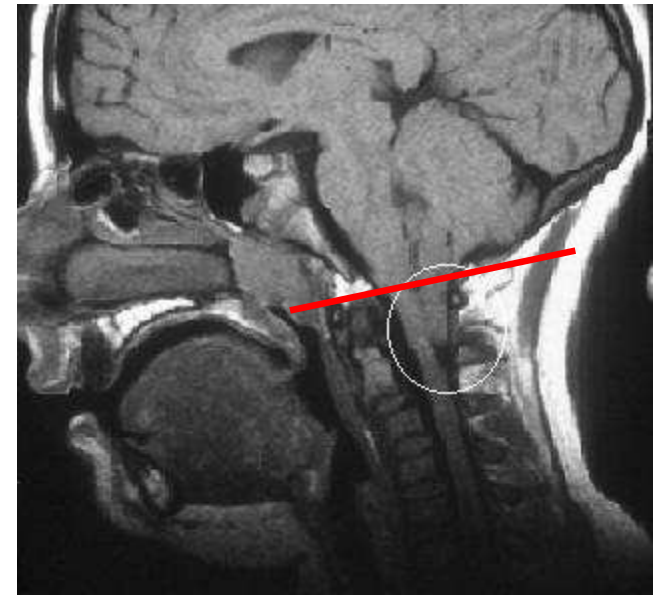
- subarachnoidalis vérzés
- agyi vénás / sinus thrombosis
- állományvérzés
- bevérzett daganat
- arteria-dissectio
- agyhártyagyulladás

Tüneti fejfájás: „vészjelek”

Fizikai megterhelésre, erőlködésre, köhögésre provokálódó fejfájás

- subarachnoidalis vérzés
- koponyaűri nyomásfokozódás
- Arnold-Chiari malformatio
- sinusitis

Tüneti fejfájás: „vészjelek”

„Progresszív” fejfájás

- gyógyszer-túlfogyasztás
- térfoglalás
  - daganat
  - vérzés

natív

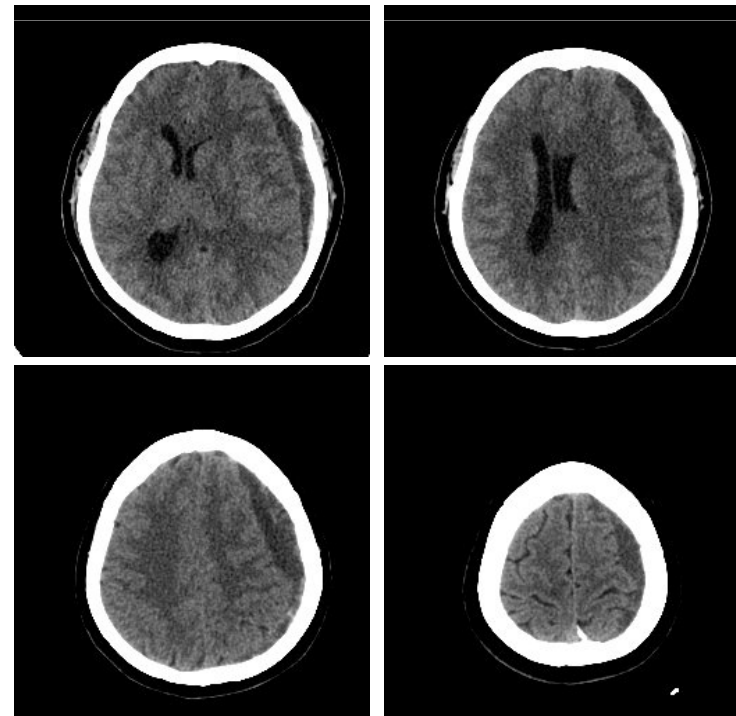
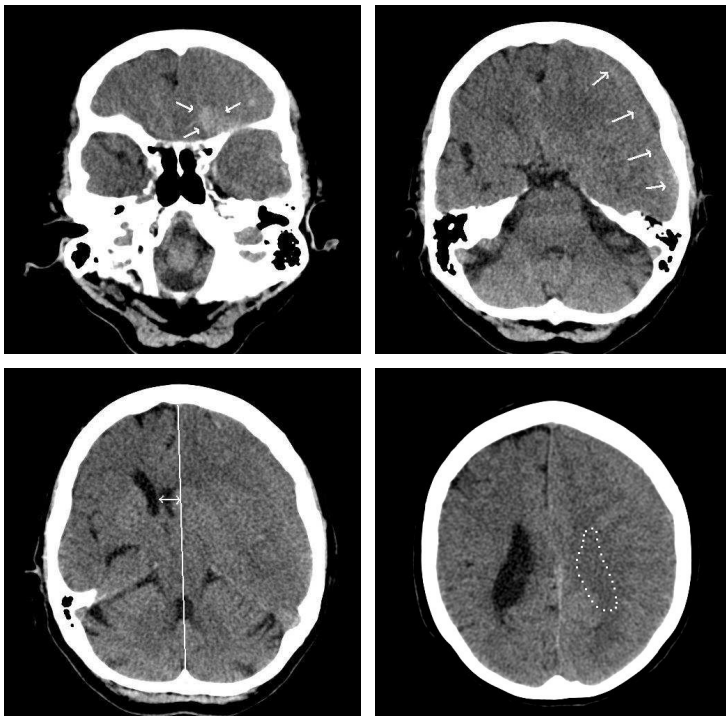

kontrasztanyag

Tüneti fejfájás: „vészjelek”

„Progresszív” fejfájás

- gyógyszer-túlfogyasztás
- térfoglalás
  - daganat
  - vérzés: subduralis haematoma

Tüneti fejfájás: „vészjelek”

- Körülírt agyterület működészavarára utaló tünet és fejfájás
  - Tudatzavarral társuló fejfájás
  - Szisztémás betegség /daganat,AIDS/ mellett kezdődő fejfájás
  - Ötven éves kor felett kezdődő fejfájás
    - óriássejtes arteritis/arteritis temporalis
    - daganat?
  - Változás a korábbi, „bejártott” fejfájásban
  - Mindig azonos oldalra lokalizált fejfájás
    - daganat
    - érfejlődési rendellenesség (AVM)
- DE:** cluster ff, migrén is lehet

Gyógyszer-túlfogyasztáshoz társuló fejfájás

Diagnosztikus kritériumai:

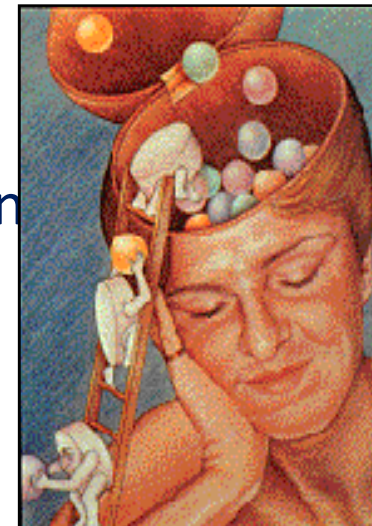
- Havonta több mint 15 napon fejfájás
- Rendszeres gyógyszertúlhasználat több mint 3 hónapon át
  - ergotamin, triptán, opiát, kombinált analgetikum: > 10 nap/hó
  - egyszerű analgetikum > 15 nap/hó
- A fejfájás a gyógyszertúlhasználat során alakul ki/vagy jelentősen romlik

Rizikótényezők: depresszió, szorongás, túlsúly, dohányzás, alkoholizmus

Kezelés:

- gyógyszermegvonás (fokozatosság!)
- „rebound fejfájás” kezelése: új hatástani csoportból!
- profilaxis: valproát, amitriptilin, topiramát, botulintoxin
- pszichoterápia, életmódrendezés

Prognózis: hosszabb távon a relapsus esélye akár 40% is lehet

Önálló fejfájások

Közös tulajdonságaik:

- ❖ Visszatérő, sztereotip rohamokkal járnak
- ❖ Fájdalom +
- ❖ Kísérőtünetek + / -
- ❖ A kísérőtünetek az adott kórképre jellemzőek

Önálló fejfájások

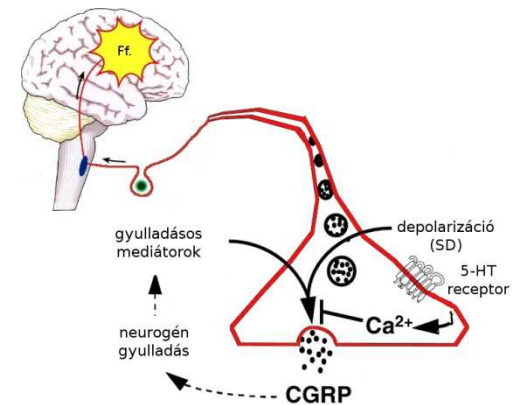
Közös tulajdonságaik:

- ❖ Visszatérő, sztereotip rohamokkal járnak
- ❖ Fájdalom +
- ❖ Kísérőtünetek + / -
- ❖ A kísérőtünetek az adott kórképre jellemzőek

- ❖ Az önálló fejfájások **strukturálisan ép idegrendszerben** alakulnak ki
- ❖ **Működészavarnak tekinthetők**

Hogyan derül ki, hogy önálló fejfájásról van-e szó?

- ❖ Részletes anamnéziszfelvétel
- ❖ Belső és neurológiai vizsgálat

Migrén aura nélkül: diagnosztikus kritériumok

A) Legalább 5 roham

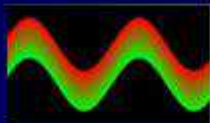
B) 4 - 72 h tartam

C) Az alábbi 4-ből legalább 2:

1.

2.

3. erősség: ++ / +++

4. fokozza: /

D) Az alábbi 2-ből legalább 1:

1.

+

2.

/

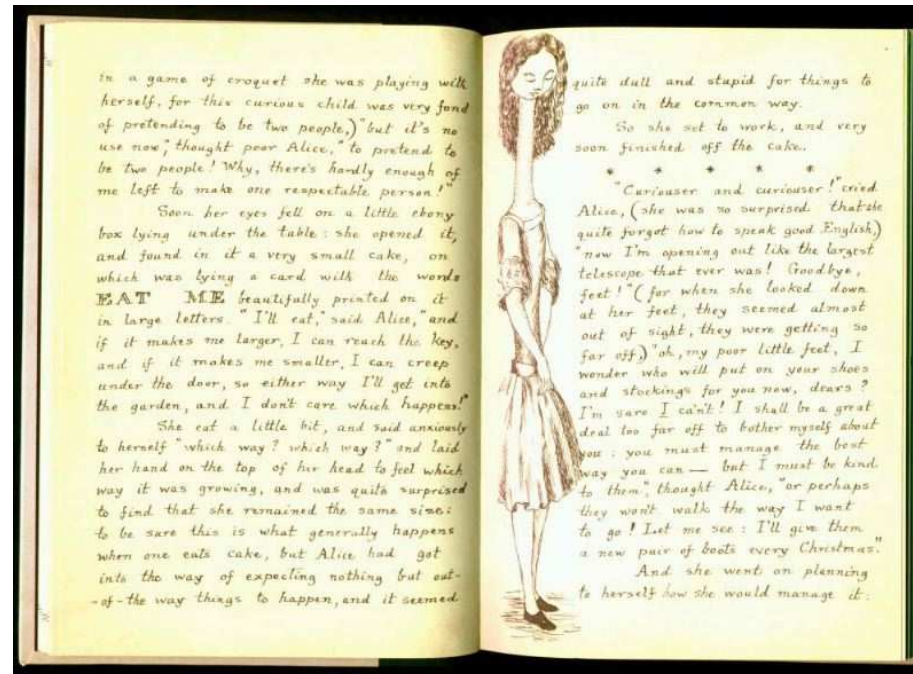
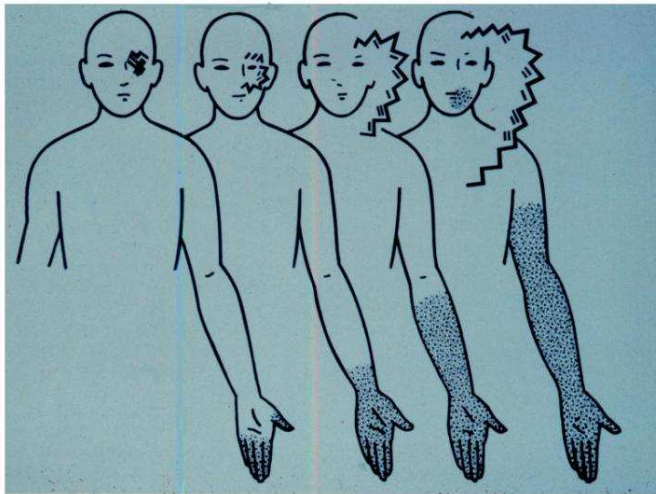
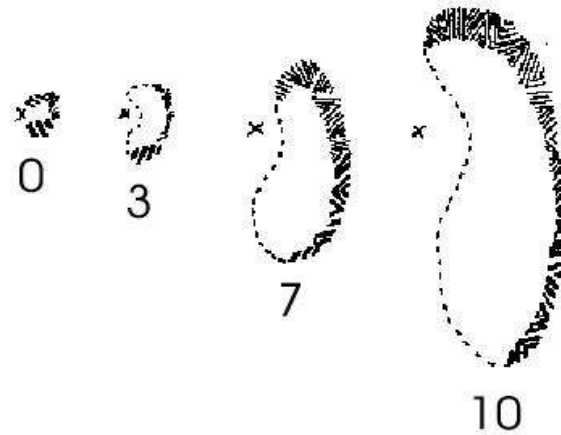

E)

normal

Migrénes auratünetek

A migrén aura

Csak a betegek kb. 20-25%-ában

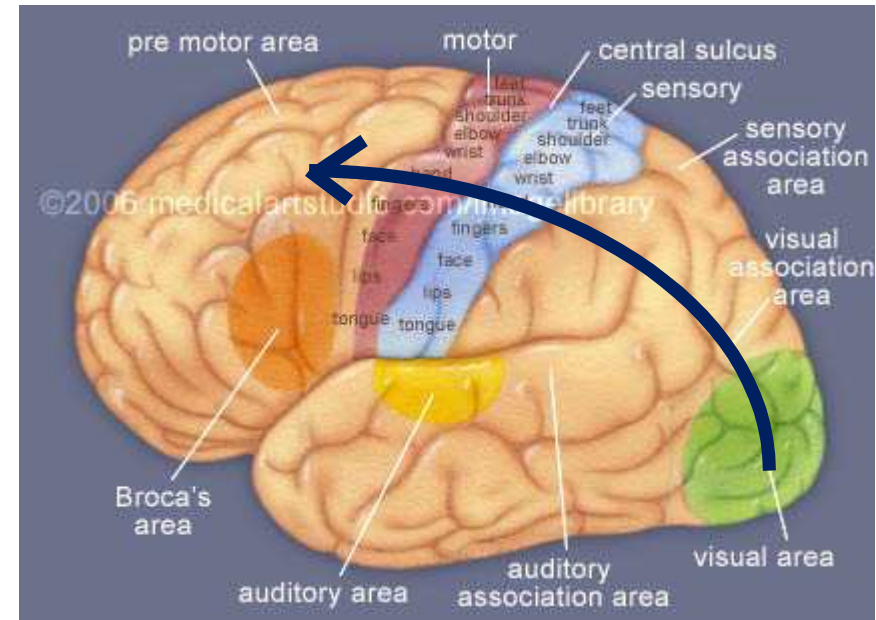
- neurológiai góctünetek a roham előtt /alatt
- pozitív ill. negatív tünetek
- általában fokozatosan alakulnak ki
- 5 - 60 percig tartanak
- az aurát nem mindig követi fejfájás

Zajlás ($\approx$ gyakoriság):

látászavar $\rightarrow$ érzészavar $\rightarrow$ végtaggyengeség $\rightarrow$ beszédzavar

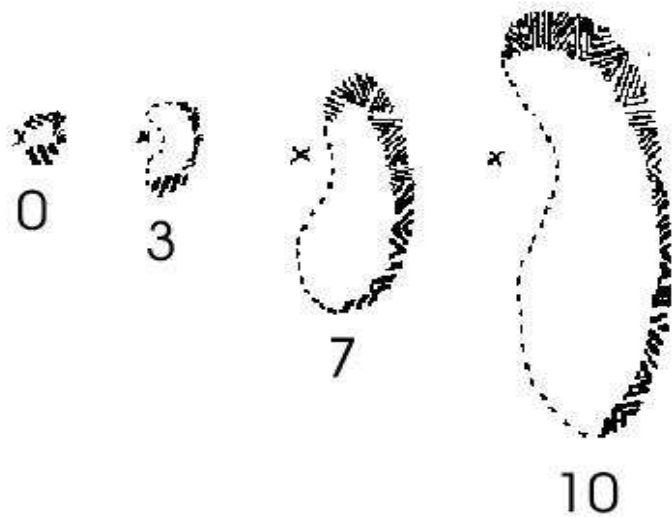
Az aura jelentősége:

- migrén kialakulásának megértése
- korai rohamkezelés

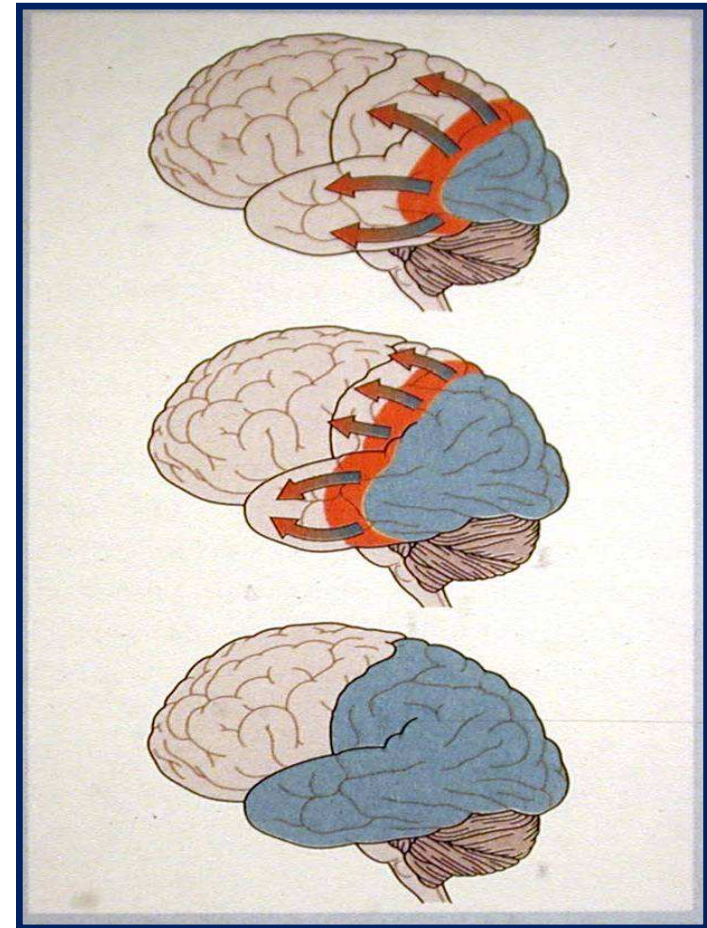

A migrén pathomechanizmusa

1. Az aura

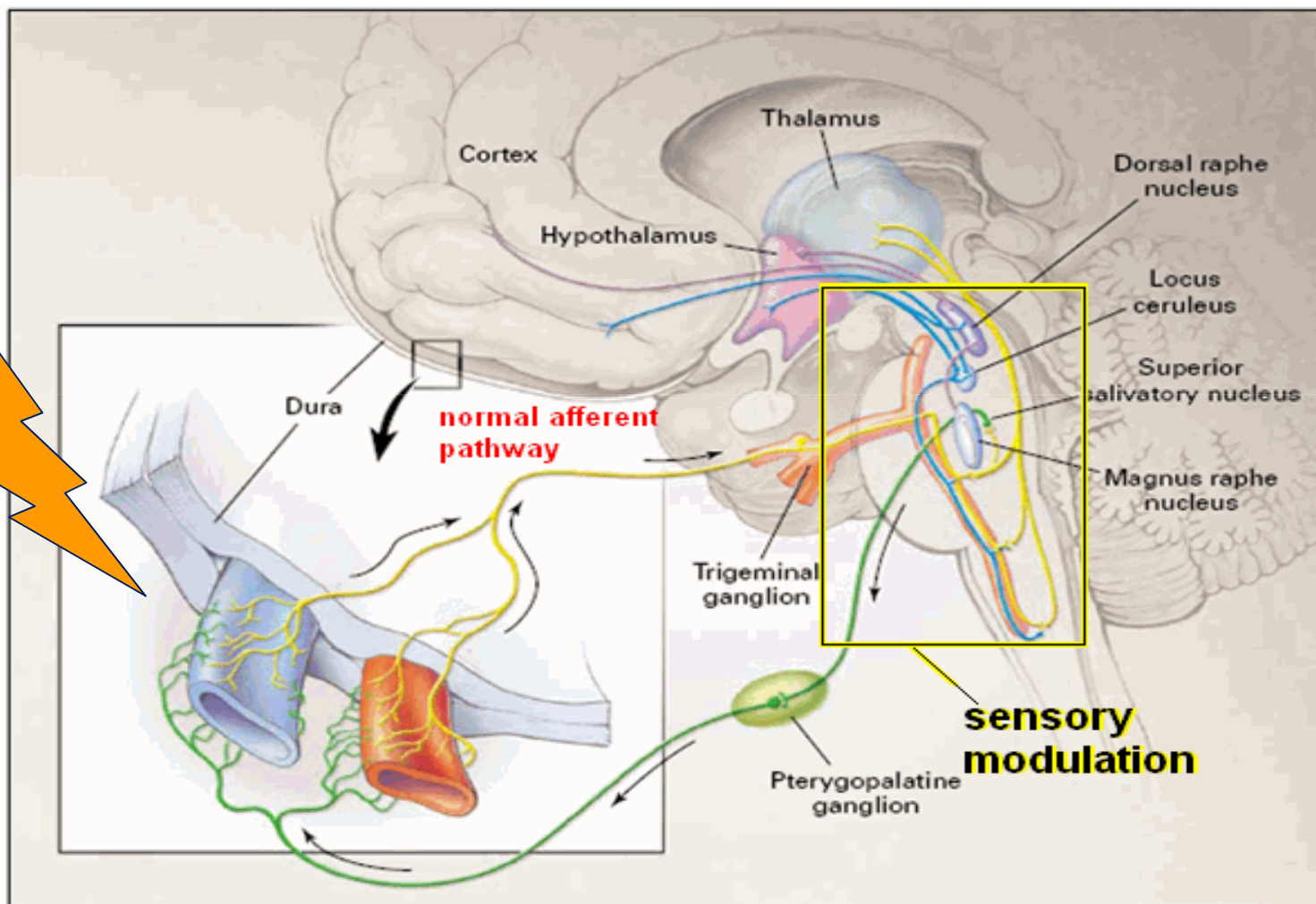
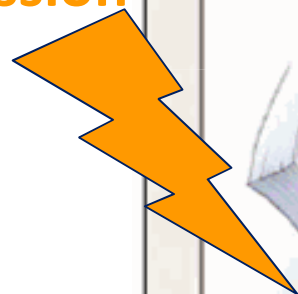
Tovaterjedő működészavar:
Tovaterjedő kérgi gátlás
(spreading depression)

A migrén pathomechanizmusa

2. A fájdalom kialakulása

spreading depression

Provokáló tényezők

- front
- stress
- fejtrauma
- érett sajtok
- csokoládé
- vörösbor, alkohol
- olajos magvak
- kagylók
- koffein és megvonása
- vasodilatátorok
- erős illatok
- rendszertelen alvás
- rendszertelen étkezés
- erős fény

A migrénroham kezelése

Kémiai név	Hatásmechanizmus	Hatékony egyszeri dózis
Acetilsalicylat	PG-szintézis gátlás	1000 mg per os
Naproxen	ua.	500-1000 mg per os
Diclofenac	ua.	50-100 mg per os
Paracetamol	ua.	1000 mg per os v. rectalisan
Metamizol	ua.	1000 mg per os
Sumatriptan	Direkt neurális + vazokonstriktor (5-HT _{1B/D})	50-100 mg per os 6 mg sc. 20 mg orrspray
Eletriptan	ua.	40 mg per os
Zolmitriptan	ua.	2.5-5 mg per os

A migrénroham kezelése

Antiemetikumok

Adjuvánsként, nausea csökkentésére

- Metoclopramid (Cerucal tbl 10 mg)
  - 10-20 mg per os
  - 20 mg rectalisan
  - 10 mg parenteralisan
- Domperidon (Motilium tbl 10 mg)
  - 20-30 mg per os

A migrénroham kezelése

Kevert készítmények

- ((Migpriv:
  - lizin-acetilszalicilát + metoclopramid))
- Algopyrin complex:
  - aminophenazon+coffein+drotaverin
- Quarelin:
  - aminophenazon+coffein+drotaverin
- Kefalgin
  - ergotamin tartarát+ atropin+coffein+aminophenazon

Adagolás max. havi 10 napon, ha mást nem szed a beteg

A migrénroham kezelése

Ergotszármazékok

- Ergotamin tartarát
  - 2-4 mg per os, sublingualisan v. rectalisan vagy
  - 1 mg orrsprayként
  - Ergam inj (0.3 mg), Ergam csepp (0,6 mg/ml)
  - Kefalgin tbl.
- Dihydrergotamin
  - orrspray v. injekció
  - jelenleg Magyarországon nincs forgalomban

Az ergotszármazékok nem korszerűek, az újabb ajánlásokban már nem szerepelnek!

Migrén: profilaktikus kezelés

- Ha a betegnek több mint 3-4 rohama van havonta
- Ha ennél kevesebb, de elhúzódó / nem kezelhető roham

- A rohamfrekvenciát csökkenti
- A rohamgyógyszerek hatását fokozhatja

- Megfelelő adagban
- Megfelelő ideig
- Megfelelő készítményt
  - Egyéb betegségek?
  - Mellékhatások?
- Kontroll mellett (ff. napló)

A migrén profilaktikus kezelési lehetőségei

Evidencia	Kémiai név	Hatásmechanizmus	Napi dózis per os
A	Metoprolol	Béta-blokkoló	50-200 mg
A	Propranolol	Béta-blokkoló	40-240 mg
A	Flunarizin	Ca-csatorna gátló	5-10 mg
A	Valproát	Na-csatorna gátló, GABA-rendszerre is hat	500-1800 mg
A	Topiramát	Na-csatorna gátló	25-100 mg
B	Amitriptilin	TCA	50-150 mg
B	Venlafaxin	SNRI	75-150 mg
B	Bisoprolol	Béta-blokkoló	5-10 mg
C	Riboflavin	Kofaktor (oxidatív foszforiláció)	400 mg

Féjfájás napló

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Fájdalom erőssége *																					1	3			1				1		
Fájdalom jellege**																					N	H			N				G		
Hányinger vagy hányás																					-	-			-				-		
Fényérzékenység																					+	+			-				-		
Hangérzékenység																					+	+			-				-		
Mozgásra romlik a fájdalom?																					+	+			-				-		
Bevett gyógyszer neve, adagja ***																															
(itt sz.e. folytatja a gyógyszerek leírását)																					2	1			1				1		
Osszesen hány órán át volt fejfájása?																					6	2			2				2		

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Fájdalom erőssége *		1			1					1			1								2,5						1				
Fájdalom jellege**		G			G					H			H								10						1				
Hányinger vagy hányás		+			+					-			+	+							-						+				
Fényérzékenység		+			+					+			+	+							-							-			
Hangérzékenység		+			+					+			+	+							-							-			
Mozgásra romlik a fájdalom?		+			+					+			+	+							-							-			
Bevett gyógyszer neve, adagja ***																															
(itt sz.e. folytatja a gyógyszerek leírását)																															
Osszesen hány órán át volt fejfájása?		1,5			2					1			10	6							1							1			

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Fájdalom erőssége *		1																													
Fájdalom jellege**		N																													
Hányinger vagy hányás		+																													
Fényérzékenység		-																													
Hangérzékenység		-																													
Mozgásra romlik a fájdalom?		-																													
Bevett gyógyszer neve, adagja ***																															
(itt sz.e. folytatja a gyógyszerek leírását)																															
Osszesen hány órán át volt fejfájása?		1	0,5																												

* 1=enyhe (munkát nem zavarja); 2=közepes (munkát zavarja); 3=erős (munkát gátolja)

** N=nyomó; G=görcsös; L=lökötő; H=hasító; F=fejtő; E=egyéb

*** pl. 2 G = 2 Flector, 1 G = 1 Cinie stb. A teljes napi adag jelölendő, szükség esetén a hátlapon részletezhető.

Mit NE használjunk migrénben?

Rohamkezelésre:

- Kábító fájdalomcsillapítókat
- Divascan (profilaktikus szer)
- Vasalgint (profilaktikus szer)

Megelőző kezelésre:

- Kefalgint
- Bármely más rohamgyógyszert
- Piracetamot
- Ginkgo biloba-t
- Vasalgint
- Aloe verát

} analgetikum-abusus!!!

} nincs igazolt hatásuk!!!

Tenziós fejfájás: kritériumok

A. $n > 10$

D.   /

B. $30 \text{ min} < \text{ff} < 7 \text{ nap}$

E. normal

C. + / ++

} 2/4

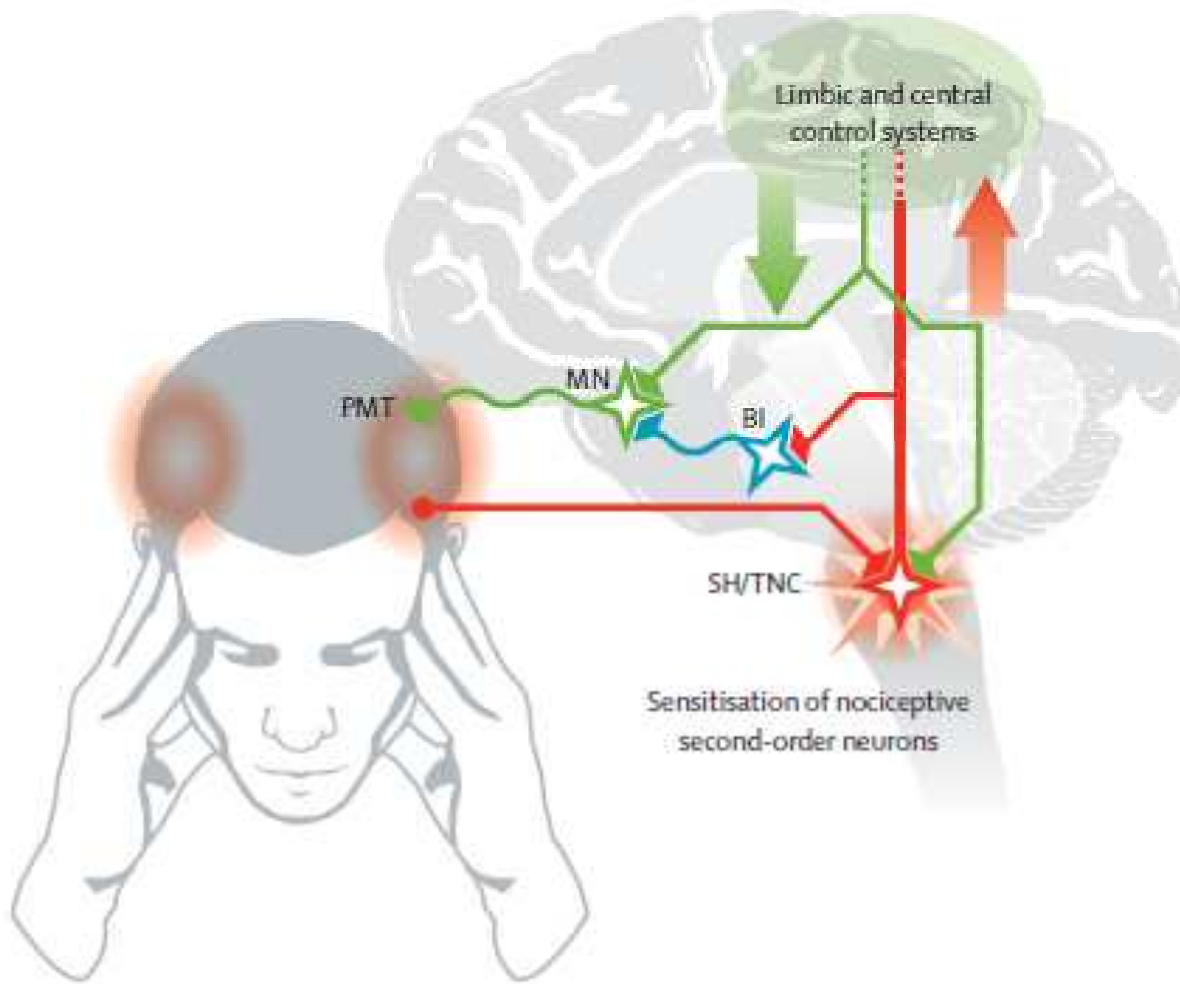

Tenziós fejfájás: felosztás

- **epizodikus:** - ritka: kevesebb, mint havi 1 napon van fejfájás
  - gyakori: havi 1-14 napon van fejfájás
- **krónikus:** havonta legalább 15 fejfájós nap, legalább 3 hónapon át, vagy évente legalább 180 napon.
  - jelentősen rontja az életminőséget
  - komorbiditás: szorongásos-depresszív zavar
    - analgetikum-túlfogyasztás

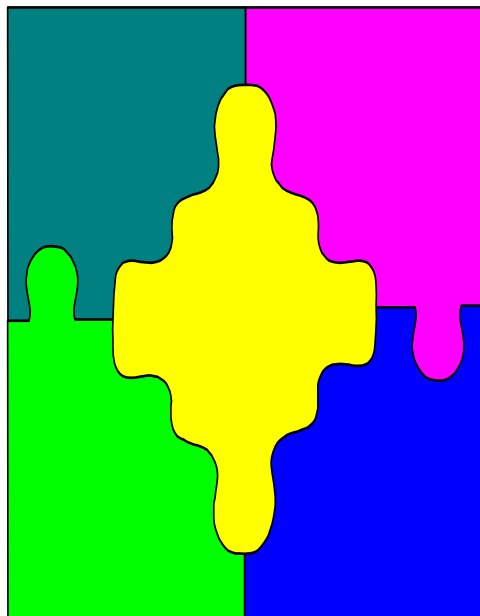
Tenziós fejfájás: pathomechanizmus

- stress, izomfeszülés (testtartás!)
- megnövekvő myofascialis input
- peripheriás sensitisatio (végkészülékek, trigeminus ggl.)
- centralis sensitisatio (nu. caudalis n. trigemini)
- fájdalomkontroll rendszer működészavara
- collateralis motoros aktiválódás

Tenziós fejfájás: kezelési elvek

Rohamkezelés:

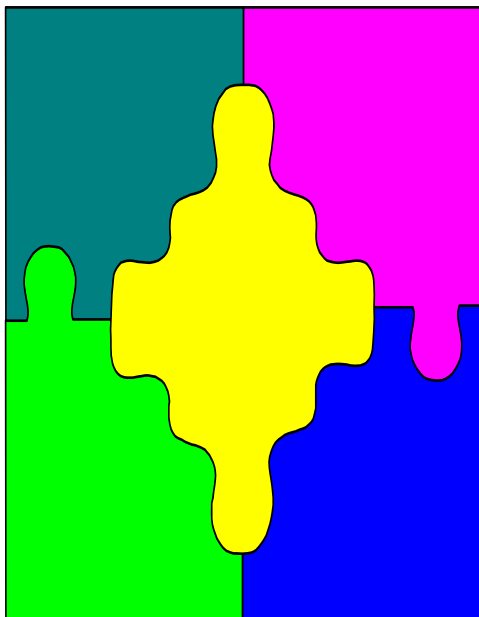
- NSAID
- + sz.e. antiemeticum, coffein

Stratégia:

- ha migrén is van, differenciált kezelés
- inkább kezdetben nagyobb adag, mint többször kicsi
- gyógyszer-abusus veszély!
  - egyszerű NSAID max 14 nap/hó
  - kombinált NSAID max 9 nap/hó
  - opiát NEM

Tenziós fejfájás: profilaktikus kezelés

- **tricyclicus AD** amitriptilin 10-75 mg ++
- topiramát 50-100 mg +
- venlafaxin 75-150 mg +
- mirtazapin 15-30 mg +
- tizanidin 6-18 mg +
- ~~SSRI~~
- ~~egyéb izomrelaxánsok~~
- ~~Botulintoxin~~

Stratégia:

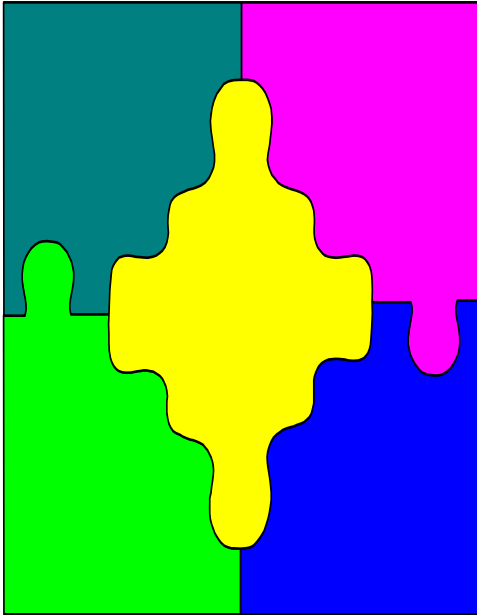
Fokozatosan titrálni fel az adagot

Elég időn át adni

Komorbiditásra figyelni

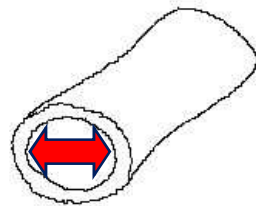
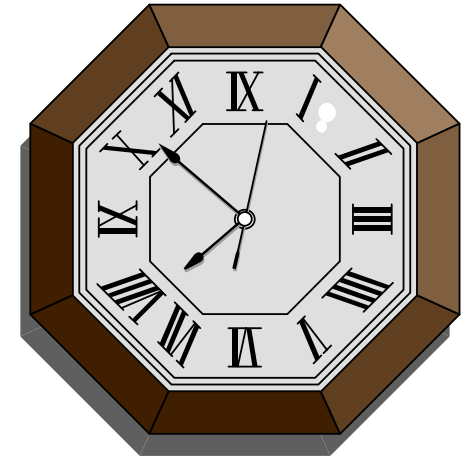
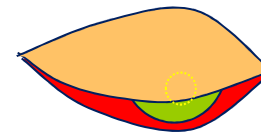
Tenziós fejfájás: a megelőzésre legjobb a komplex kezelés!

- gyógyszeres kezelés
- viselkedésterápia +
- biofeedback ++
- relaxáció +
- physioterápia (NEM massage!) +
- akupunktúra: +

Cluster fejfájás: jellemzők

15-180 perc

+++

napi 0.5 - 8 x

n. trigeminus
(V/1)

min. 1 autonóm tünet

parasympathicus

sympathicus ↓

napi ritmus

éves ritmus

hypothalamus

Cluster fejfájás: kísérőtünetek

Cranialis autonóm (ipsilateralis)	paraszimpatikus	könnyezés	83,12%
		conjunctivabelövelltség	67,14%
		orrfolyás	55,84%
		orrdugulás	43,24%
		kipirulás	29,58%
	szimpatikus	szemhéjoedema	12,12%
		ptosis	47,89%
		myosis	7,4%
		Horner-szindróma	0%
Szisztémás autonóm	„migrénes” kísérőtünetek	nausea	41,33%
		vomitus	18,42%
		fotofóbia	68,42%
		fonofóbia	57,89%
		osmophobia	19,18%
	egyéb	nyugtalanság	82,54%
		elsápadás	16,44%
		polyuria	4,41%
Neurológiai góctünet	fokozott verejtékezés	homlokizzadás	28,33%
		arcizzadás	32,79%
		azonos oldali kéz gyengesége	1,52%

78 CH beteg, prospektív adatgyűjtés

Cluster fejfájás: rohamkezelés

Gyógyszer

hatékonyság

(betegek %-a)

oxigén (10 liter/min, 10 perc)

70%

sumatriptan 6 mg sc. inj.

75-95%

sumatriptan 20 mg orrspray

47%

zolmitriptan 10 mg orrspray

mérsékelt

zolmitriptan 10 mg per os

mérsékelt

ergotamin 1 mg per rectum

???

indomethacin supp.

???

parenteralis NSAID

???

Cluster fejfájás: profilaktikus kezelés

Megelőző kezelés: verapamil (360-720 mg/die)

valproát (600-1500 mg)

topiramát (50-100 mg)

methysergid

lithium (chr. forma) vérszint alapján

~~carbamazepin~~

Átmeneti profilaxis: steroid iv/po

n. occipitalis infiltratio (lidocain/steroid)

Stratégia: átmeneti steroid

fokozatosan emelni a gyógyszeradagot

Pablo!
A la futura!

15:59

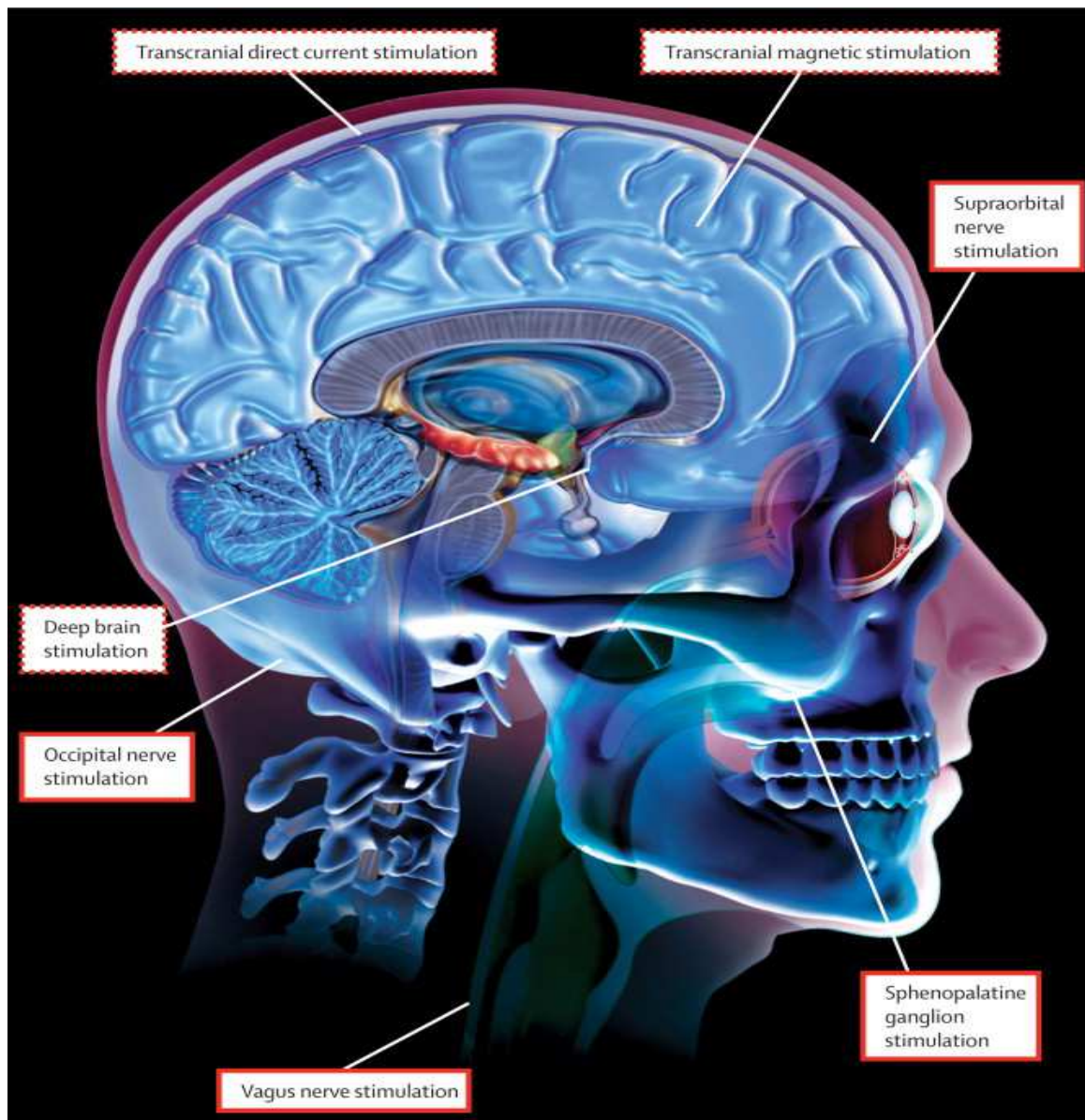
Picasso kalandjai

Neurostimuláció mint fejfájás-profilaxis

Migrén: 1 / -
Chr. migrén: 2 / -

Chr. cluster: 14 / ++
SUNCT: 3 / +

Chr. migrén: 10 / +
Chr. cluster: 9 / +
SUNCT: 4 / +

Migrén: 2 / +- (akut)
Migrén: 1 / +
Chr. migrén: 2 / +-

Migrén: 1 / - (akut)
TAC-k: 1 / + (akut)
Chr. migrén: 3 / +

Chr. migrén: 1 / + (akut)
Chr. cluster: 2 / + (1 akut)

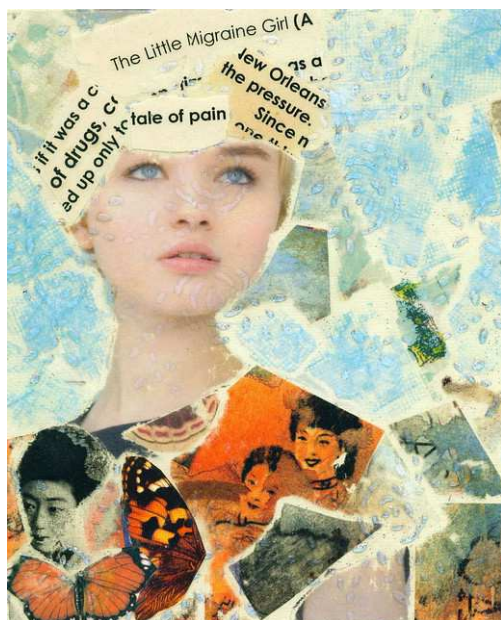
Migrén: 2 / +   Chr. migrén: 3 / +-   Chr cluster: 1 / +

WOLCOTT'S INSTANT PAIN ANNIHILATOR.

**Az első rész véget ért.
Köszönöm a figyelmet!**

További információk:

Neurológia e-learning, fejfájás fejezet:

<http://itc.semmelweis-univ.hu/moodle/course/view.php?id=139>

Magyar Fejfájás Társaság (protokollok, hasznos anyagok):

www.fejfajas-tarsasag.hu

Nemzetközi Fejfájás Társaság:

<http://www.ihs-headache.org/>

Migraine Art:

<http://www.migraine.org.uk/press-media/migraine-art/>

Migrénes blog, Oliver Sacks és mások:

<http://migraine.blogs.nytimes.com/>

Fejfájások: kiegészítő anyag

Migrén-profilaxis nem-gyógyszeres lehetőségei

- Életmódrendezés
  - alvás
  - étkezés
  - sport
  - napi, heti, éves rend
- Relaxáció
- Biofeedback
- Provokáló tényezők kerülése

Migrén-profilaxis: „alternatív” módszerek

- Akupunktúra:
  - hatékonyság $\geq$ placebo
  - ál-, és valódi: azonos hatékonyság
  - DE: minimális mellékhatások
  - a betegek kb 20%-ában hatékony
- Tanacetum parthenium (orvosi székfű):
  - A vizsgálatok egy részében hatékony, metaanalízis szerint nem
- Petasites hybridus:
  - Két placebo-kontrollált vizsgálat hatékonynak találta

A fenti lehetőségek **válogatott betegekben, harmadik vonalbeli készítményként alkalmazhatók.**

Képkalkotó vizsgálatok önálló fejfájásban

Fejfájástípus	Vizsgálatszám	Pozitív leletek aránya (db)	95% CI
Migrén	1086	0.2% (2)	0.02-7%
Tenziós ff.	83	0% (0)	0.4-4%
Chr. mindennapos ff.	1445	0.5% (7)	0.2-1%
Egészséges önkéntes	1000	0.4% (4)	0.1-0.8%

Képalkotó vizsgálat indikációja fejfájásban

- A beteg életében első, vagy legrosszabb fejfájás, ha az gyors kialakulású
- Megváltozott jellegű fejfájás roham (frekvencia, súlyosság, klinikai jellemzők)
- Gócjel a neurológiai vizsgálat során
- Progresszív, vagy új keletű állandósult fejfájás
- Neurológiai panaszok, melyek nem felelnek meg az aurával járó migrén kritériumainak
- Perzisztáló neurológiai deficit
- Fokális cerebralis laesio definitív EEG jelei
- Hemicrania, mely mindig ugyanazon oldali és ellenoldali neurológiai tünetekkel társul, amennyiben a kezelés nem vezet javuláshoz

Magyar Fejfájás Társaság ajánlásai, Cephalalgia Hungarica, 2008

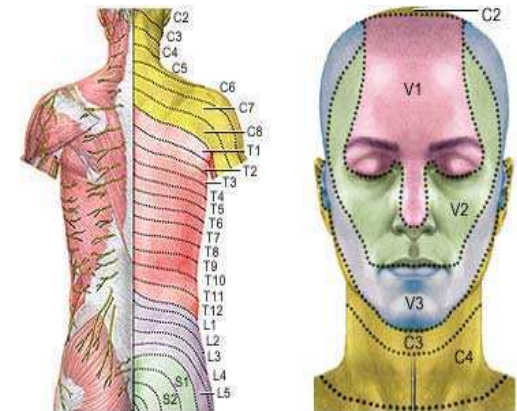
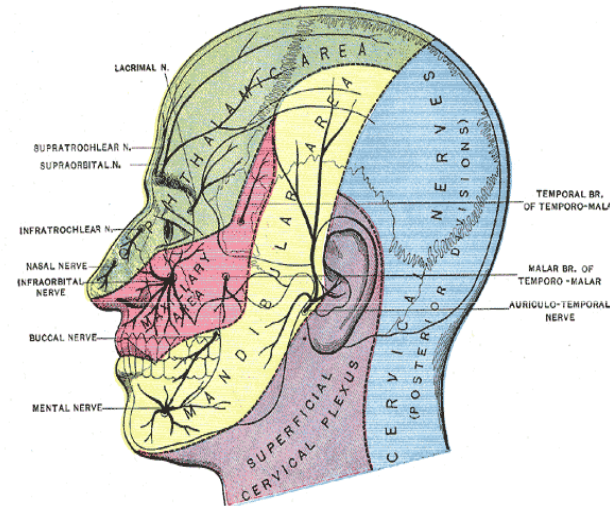
A fej-nyak régió képleteinek bántalmához társuló fejfájás

- Szemészeti betegségek
  - primer zártzugú glaucoma: tompa ff.
  - glaucomás roham: heves ff + conj. vérbőség
  - asthenopiás ff.
  - gyulladásos szembetegségekhez társuló ff.
- Fül-orr-gégészeti betegségek
  - sinusitis
  - daganatok
  - állkapocsízület betegségei
- DE: Nyak ???

A fej-nyak régió képleteinek bántalmához társuló fejfájás

Cervicogen fejfájás

- gyakorisága kb. 1%
- féloldali, occipitalis
- ritkán előre is sugárzik
- kísérőtünet lehet (nausea, fényérzékenység)
- provokálható (nyak mozgása v. merev tartása)
- Dg teszt: blokád

Dermatomes are areas on the skin supplied by sensory fibers of the spinal nerves

Kiskegyed

Tabló az 1 vh idejéből
4 000 Ft

Botulintoxin és fejfájás

SZTÁROK | STÍLUS | AKTUÁLIS | TEST ÉS LÉLEK | KIKAPCSOLÓDÁS | SZERELEM ÉS SZEX | BABA-MAM

GALÉRIA | TESZTEK | KVÍZEK | NYEREMÉNYJÁTÉKOK | VÁLTOZÓ KOR

Test és Lélek » Megelőzés | Fogyókúra | Leleki ügyek

« Vissza

Oszd meg:

A Botox lesz a migrén ellenszere?

2011.05.20.

Egy spanyol tanulmány szerint heti egy botox injekció csökkentheti a migrének száma.

hvg.hu

Keresendő kifejezés

HETILAP • ITTHON • VILÁG • GAZDASÁG • TECH • PANORÁMA •

HVG.HU \ VILÁG \ EGÉSZSÉG

Krónikus migrén ellen botox

VELVET

Sztori

Celeb

Trend

Szex

Trend

NŐK LAPJA
café

33 kívánság

Öngondoskodás

Aranyanyu

Ez van! **Sztárok** **Otthon TV-sztárok** **Gasztro** **Család Baba**

Horoszkóp • 18+ • Nyerj! • Játék • Képeslap • Kalkulátor • Galéria • Cafeblog • Mecsúgom • Vá

Nők Lapja Café » Életmód

Ingyen jár a botox a migréneseeknek

Megosztom 15

Tetszik 42

+1 0

Tweet 0

Email Hozzászólás

Natúrsziget®
Kikötő az egészséghez

Vissza a főoldalra

Keresők

Migrén ellen botox?

© 2011. május 19. csütörtök, 14:00

Orvos írhatja fel a botoxkezelést migrénre

A migrén gyakoriság alapján lehet:

- „Epizodikus” migrén: havonta kevesebb, mint 15 napon van fejfájás
- „Krónikus” migrén: legalább 3 hónapon át
  - legalább 15 fejfájós nap/hó
  - ebből legalább 8 napon:
    - aura nélküli migrén,
    - VAGY migrén-specifikus rohamgyógyszerre reagáló fejfájás

Krónikus migrén

- A fejlett országokban a lakosság 2%-át érinti
- A fejfájás-ambulanciák beteganyagának akár 30%-át teszi ki
- Gyakran társul fájdalomcsillapító-túlfogyasztással
- Igen nehezen kezelhető:
  - hatékony rohamkezelés nem mindig van
  - fejfájás-megelőző (profilaktikus) kezelés sokszor eredménytelen
  - fájdalomcsillapító-eltávolítás kell(ene)

Natoli et al, Cephalalgia. 2010;30:599-609.

ICHD 2nd edition. Cephalalgia. 2004;24(Suppl. 1):9-160.

Olesen et al, Cephalalgia. 2006;26:742-746..

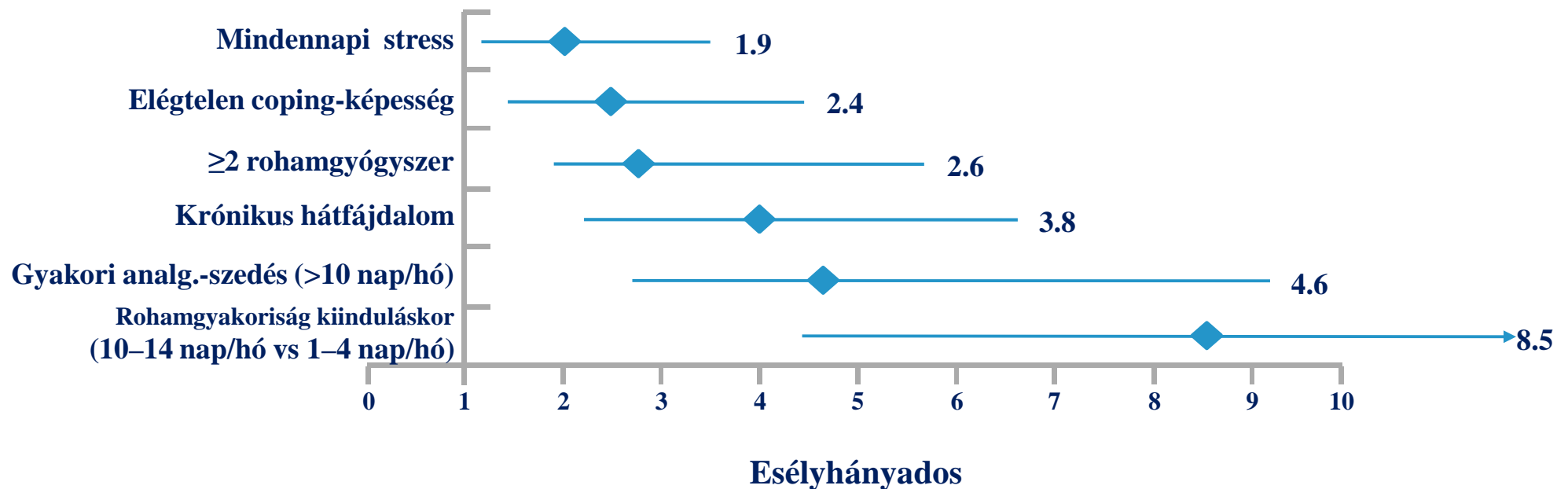
A krónikus migrén profilaxisának nehézségei

- Az epizodikus migrén megelőzésére használatos szerek krónikus migrénre nincsenek törzskönyvezve
- A jelen készítmények nem megfelelőek vagy rosszul tolerálhatóak ¹
- A gyógyszeres profilaxis iránti adherencia alacsony ²
Hat hónaposra tervezett gyógyszereszedés végére a betegek hány %-a szedte az adott szert
  - antidepresszánsok: 48%
  - antiepileptikumok 51%
  - bétablokkolók 51%

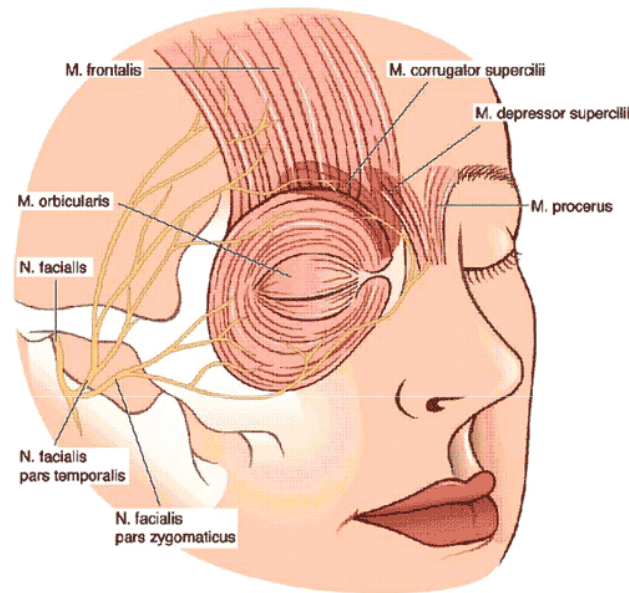
1. Silberstein SD *et al.* *Mayo Clin Proc* 2005;**80**:1126–1137.

4. Berger A *et al.* *Pain Pract.* 2012;12(7):541-9.

Az epizodikus migrén krónikussá válásának kockázati tényezői

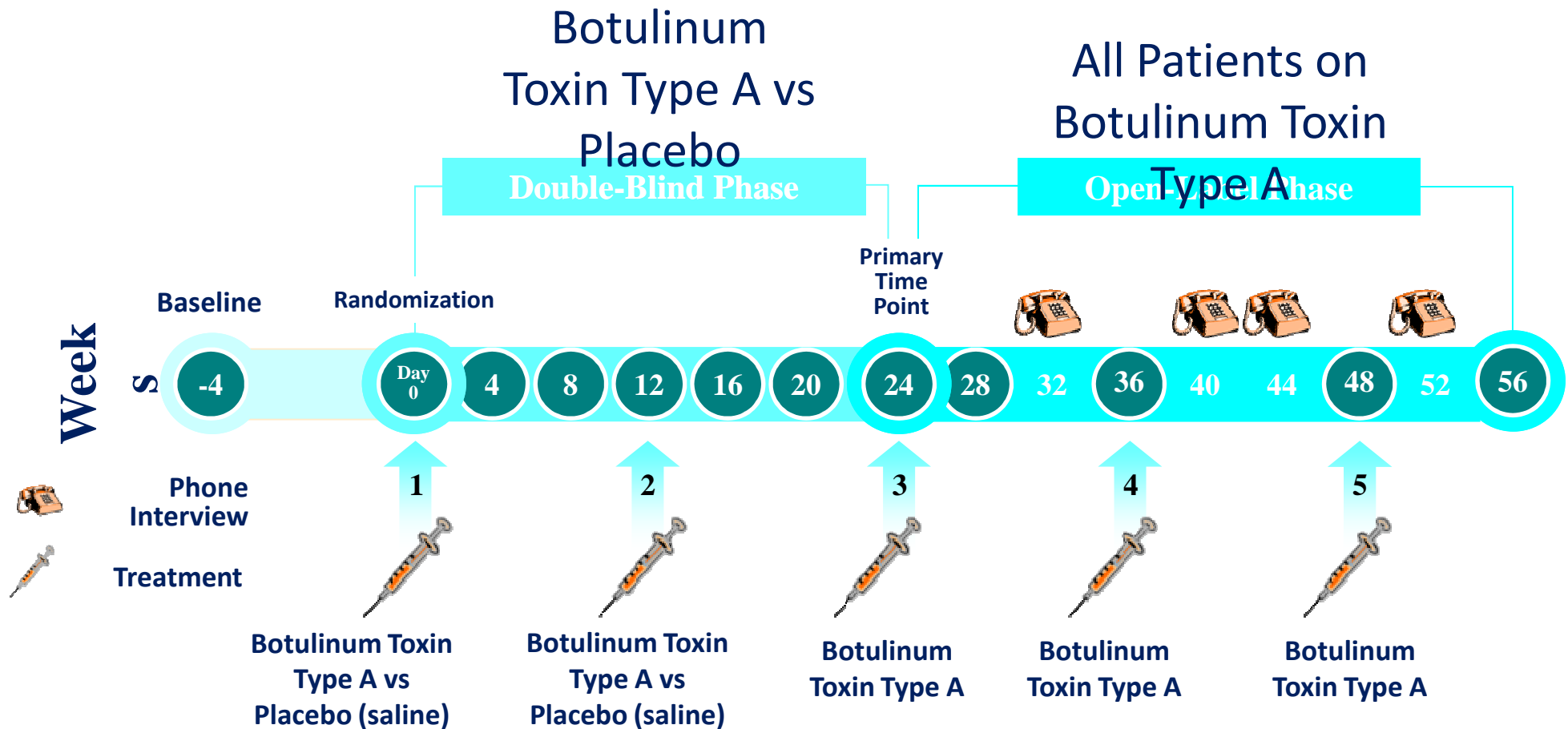
A migrénesek botulintoxin-kezelésének előzményei

Plasztikai sebészeti megfigyelések:

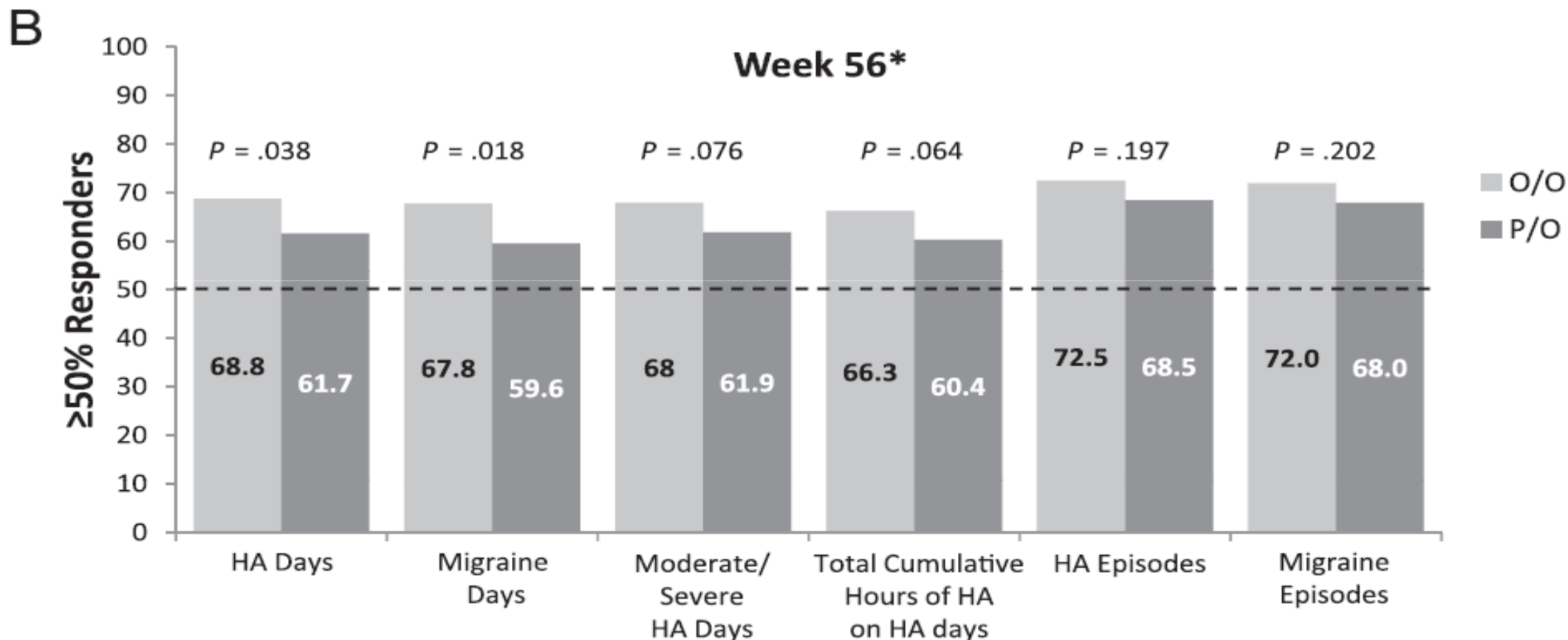
- Corrugator-műtét után megszűnik a migrén (NEM sikerült másoknak reprodukálni)
- A homlok / arc botox-kezelése után ritkul a migrén (elszórt észlelések)

PREEMPT 1+2: a vizsgálat menete

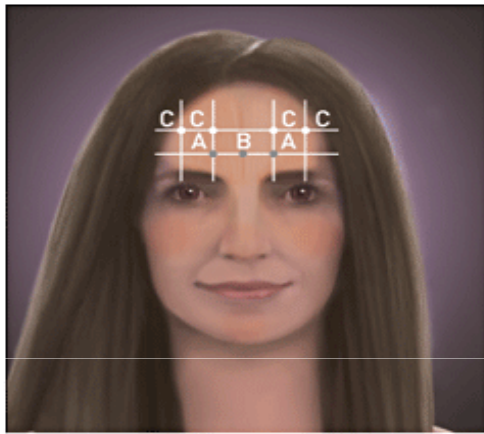

Dodick DW et al. Headache 2010;50:921–936.

PREEMPT 1+2 összesített adatok 56 hét után

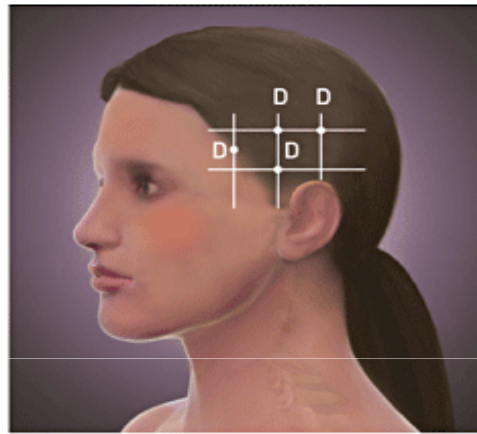
A botulintoxin-adás protokollja krónikus migrénben (PREEMPT protokoll)

A. Corrugator
5 U each side

B. Procerus
5 U (one site)

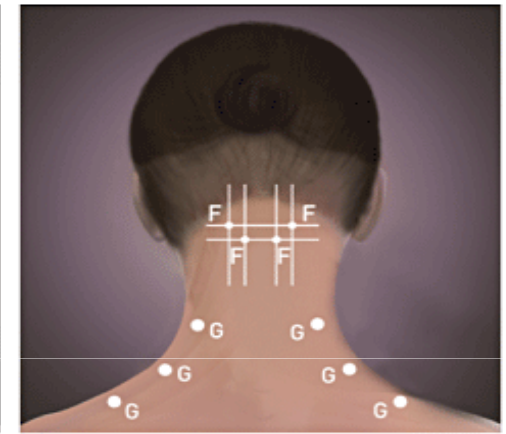
C. Frontalis
10 U each side

D. Temporalis
20 U each side

E. Occipitalis
15 U each side

F. Cervical paraspinal
10 U each side

G. Trapezius
15 U each side

Headache: The Journal of Head and Face Pain

Volume 50, Issue 9, pages 1406-1418, 4 OCT 2010 DOI: 10.1111/j.1526-4610.2010.01766.x

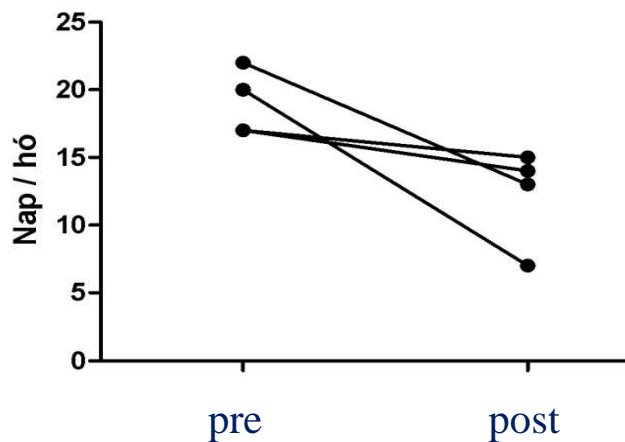
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1526-4610.2010.01766.x/full#f1>

Hazai tapasztalatok botulintoxinnal

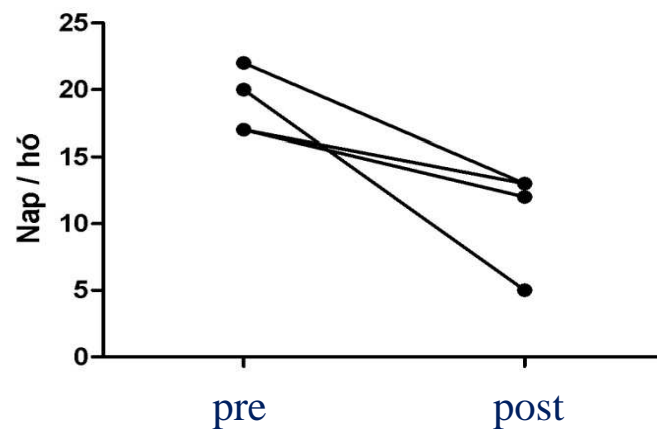
- Nincs pontos adat, hogy hány beteg kapott Mo.-n chr. migrén miatt BoNTA-t
- Kérdésfelvetés: Ugyanúgy működik-e, mint a PREEMPT-ben?
- Aproó: 2012 okt. workshop
- Módszer: adatgyűjtés egységes szempontok szerint
- Végpontok:
  - Fejfájás-napok
  - Fejfájás erőssége
  - Fájdalomcsillapító-fogyasztás
  - Életminőség

Eredmények: Klinikai adatok

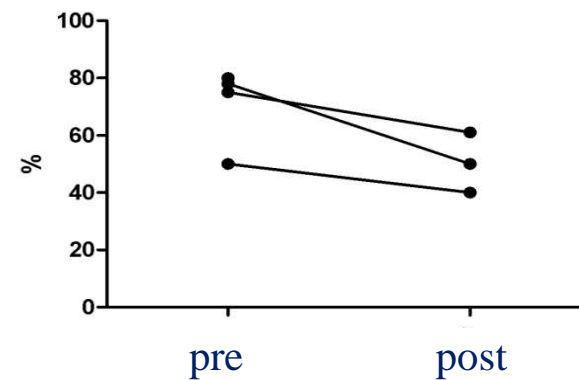
Fejfájás gyakorisága

Fájd.csill. napok

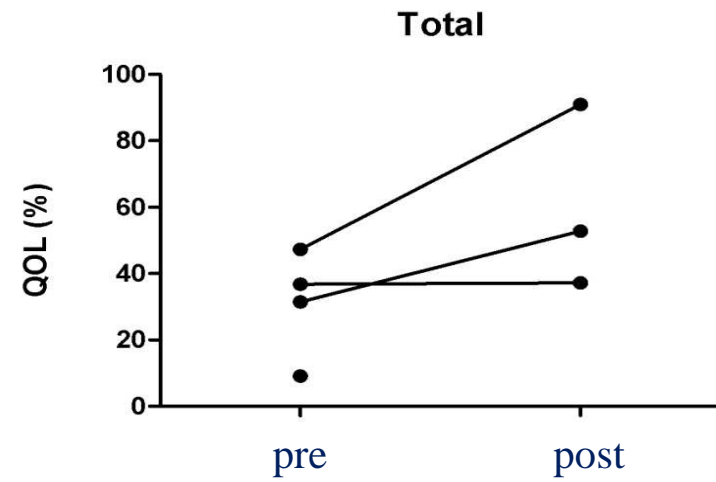
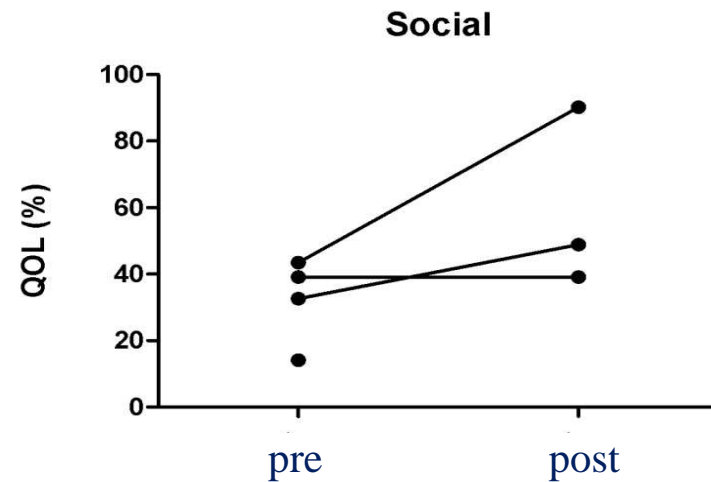
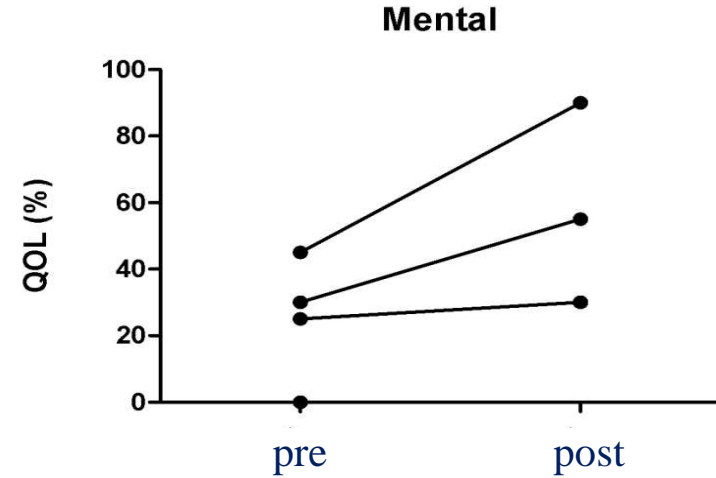
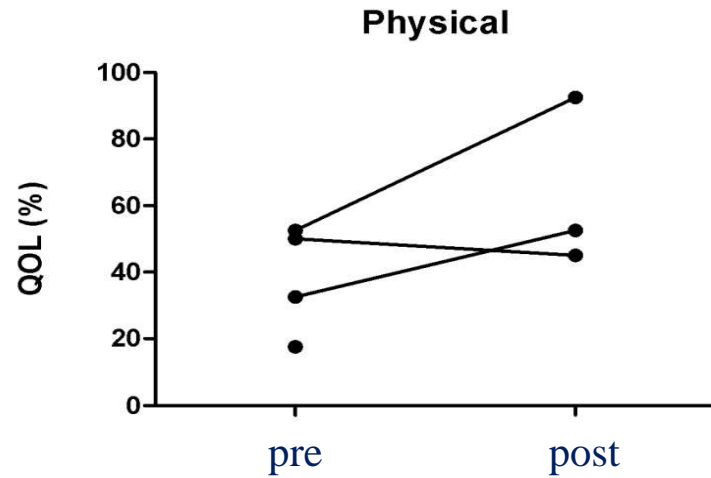
Fájdalom erőssége: VAS

Data on file

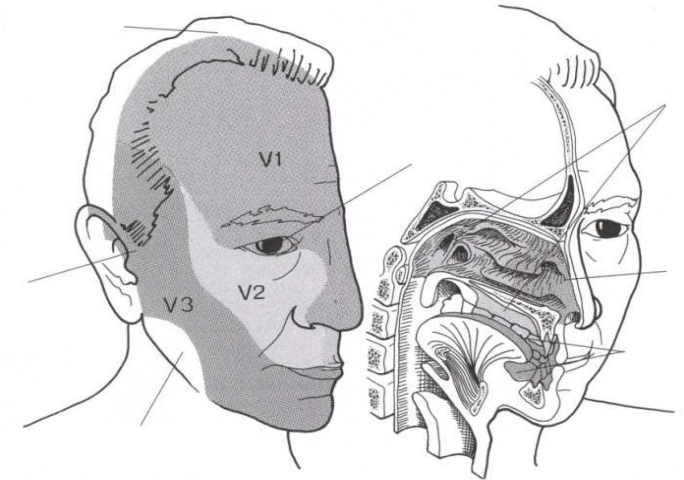

Eredmények: életminőség

Data on file

Trigeminus neuralgia

Klasszikus

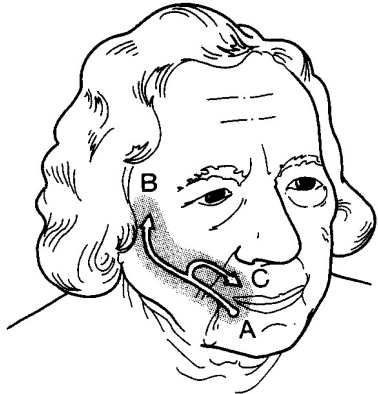
(tisztán paroxysmusokban zajló)

- Legalább 3 fájdalom roham féloldalon
- tartama < 2 perc
- egy/több ág területén
- hirtelen jelentkezik
- erős, áramütésszerű
- triggerelhető
- nincs neurológiai deficit
- nincs kimutatható ok (legfeljebb neurovascularis compressio)

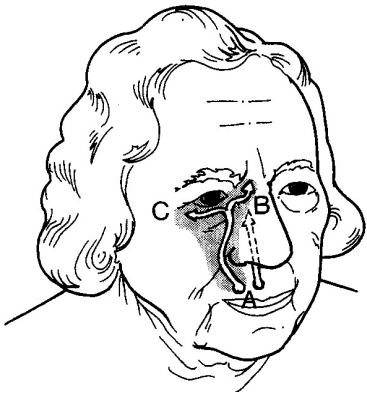
Fájdalmas trigeminalis neuropathia

- előzőekhez hasonló fájdalom
- paroxysmusok között is fájdalom
- adott idegág területén sensoros funkciózavar, vagy más gócjel van
- kimutatható kórok

Trigeminus neuralgia

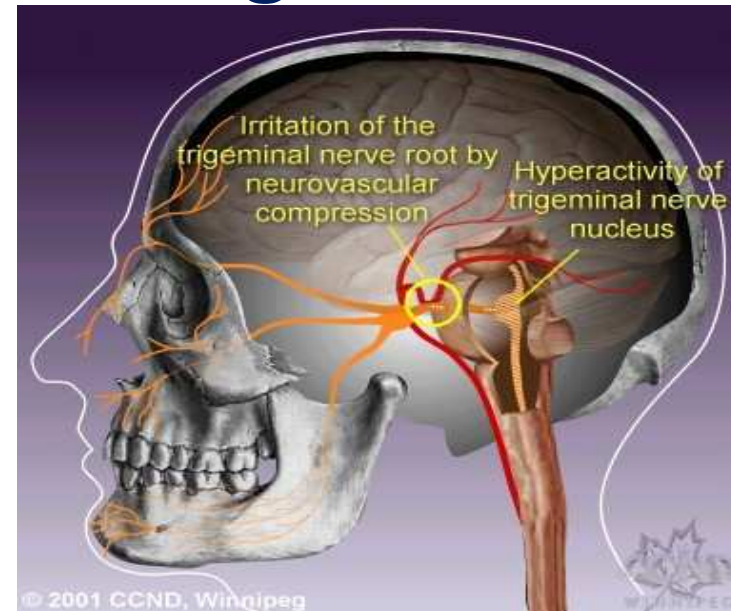
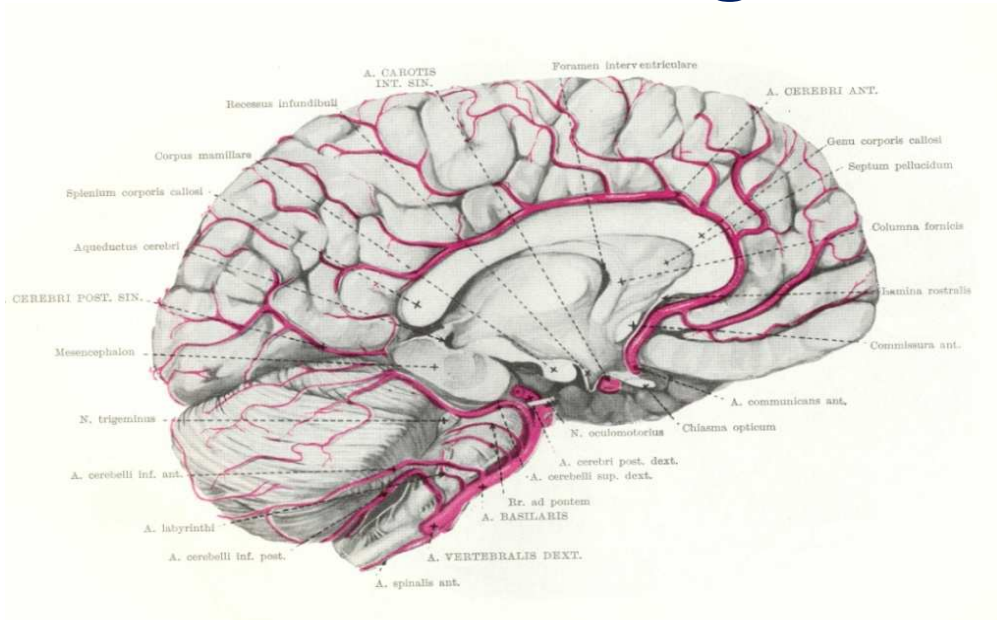
száj-fül zóna, 60 %

orr-szem zóna, 30 %

- pontprevalencia: 10 -20/100 000 lakos
- élettartam-prevalencia: 0.3% (Mueller et al, 2011)
- nő/férfi: 1.6
- kezdeti életkor: > 50 év (90 %)
- lokalizáció: leggyakrabban V/2,3;
ritkábban V/1 ág (< 5 %)
~ 10 % mindhárom ág
~ 5 % bilaterális
- sajátosságok:
  - placebo hatás 0 -1 % !
  - trigger zóna 90 %
  - refracter fázis
  - spontán remisszió ~50 %, < 6 hónap

Trigeminus neuralgia

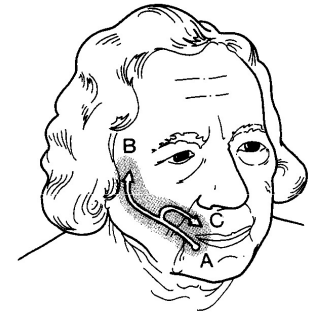

n. trigeminus károsodás helye lehet:

- agytörzs (pontin infarctus, MS)
- kisagy-híd szöglet, idegbelépési zóna (neurovascularis compressio, akusztikus neurinoma, meningeoma, epidermoid)
- sziklacsont csúcsa (osteitis, metastasis)
- koponya bázis, sinus cavernosus, fissura orbitalis superior
- ágak lefutásának megfelelően
- **képalkotók: MRI, MR-angiográfia**

Trigeminus neuralgia kezelése

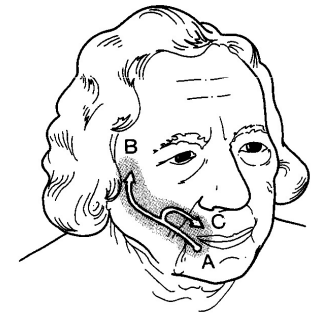
•Carbamazepine	400-1200 mg/nap
•Oxcarbazepine	600-1200 mg/nap
•Gabapentin	900-3600 mg/nap
•Pregabalin	150-600 mg/nap
•L baclofen	40-80 mg/nap
•Phenytoin	300-600 mg/nap
•Valproate	500-2000 mg/nap
•Lamotrigine	150-400 mg/nap
•Topiramate	25-400 mg/nap
•Clonazepam	2-8 mg/nap
•Clomipramin	25-75 mg/nap
•Tiapridal	300-600 mg/nap

Trigeminus neuralgia kezelése

Sebészi kezelés

- perifériás ideg blokádn
- percutan radiofrekvenciás trigeminalis thermocoagulatio
- retrogasserialis glycerin injekció
- stereotaxias Rtg sebészeti- gamma kés
- microvascularis dekompresszió

- motoros cortex stimuláció
- repetitiv transcranialis mágneses stimuláció

Agyidegek vascularis kompressziós szindrómái

n.V., neuralgia

n.VII., hemifacialis spasmus

n.VIII., tinnitus, halláscsökkenés, szédülés

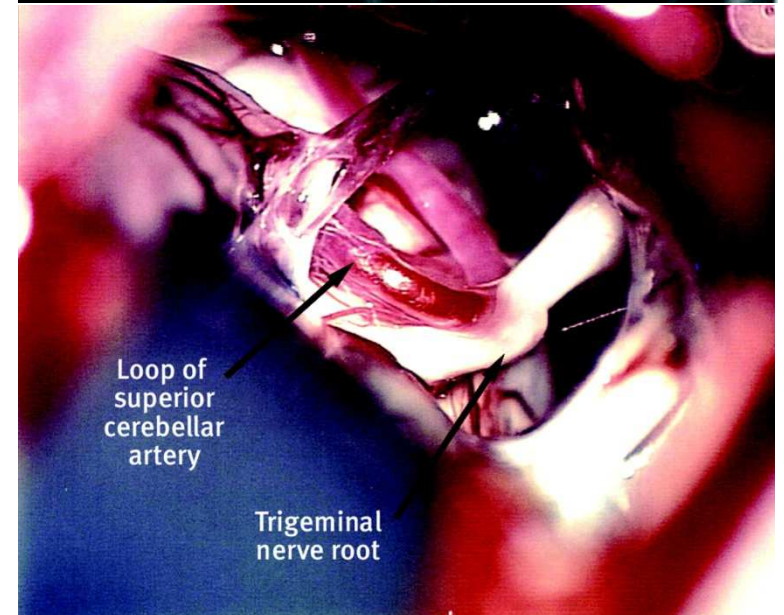
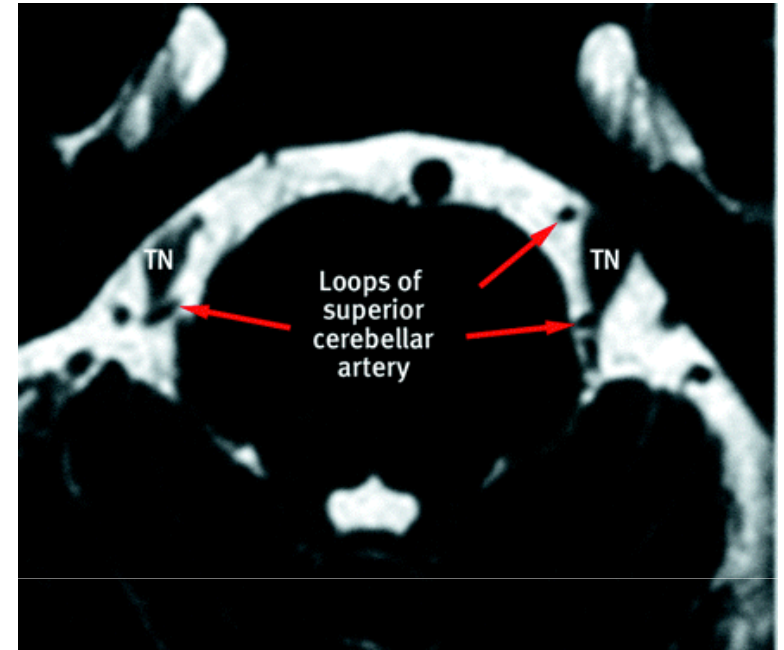
n.IX., neuralgia

n.II., látászavar

n.IV. myokimia

n.IX,X,nyúltagy rostralis ventrolateralis része, essentialis hypertonia

n.XI., torticollis

Postherpeses neuralgia (PHN)

varicella zoster virus fertőzés

VZV reaktiválódik a spinalis vagy agyideg ganglionban

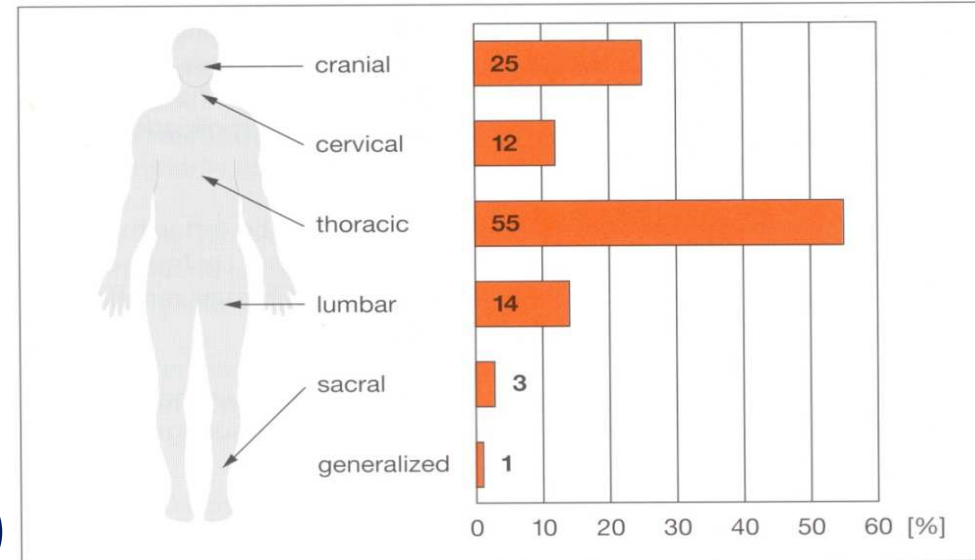

herpes zoster eruptiók

- trigeminalis ganglion (V. agyideg)
- ganglion geniculi (VII agyideg)

post-herpeses neuralgia

PHN rizikó faktorai:

- idősebb kor
- női nem
- súlyosabb akut fájdalom
- súlyosabb bőrtünetek
- fájdalmas prodroma

Postherpeses neuralgia (PHN)

akut herpes zoster

incidencia:	131/100 000
élettartam prevalencia:	20-30 %
85 éves kor felett:	50%

post-herpeses neuralgia: fájdalom > 3 hónap

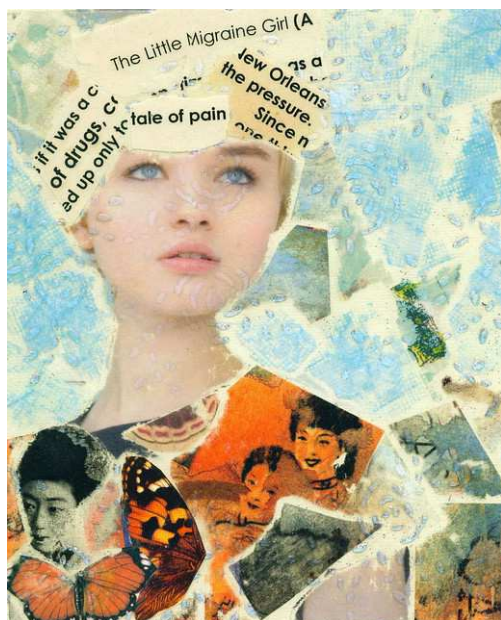
- gyakoriság: < 40 éves kor: 5 %,
> 60 éves kor: 50 %,
> 70 éves kor: 75 %
- lymphomás, Hodgkin's kóros betegek: 10-25 %
- kezelés: carbamazepine, valproate
gabapentin, pregabalin
amitryptilin
neuroleptikumok
amantadin
capsaicin krém
vincristin iontoforesis
- prognózis: 56 % remisszió , > 3 év

CAVE!

További információk:

Neurológia e-learning, fejfájás fejezet:

<http://itc.semmelweis-univ.hu/moodle/course/view.php?id=139>

Magyar Fejfájás Társaság (protokollok, hasznos anyagok):

www.fejfajas-tarsasag.hu

Nemzetközi Fejfájás Társaság:

<http://www.ihs-headache.org/>

Migraine Art:

<http://www.migraine.org.uk/press-media/migraine-art/>

Migrénes blog, Oliver Sacks és mások:

<http://migraine.blogs.nytimes.com/>